21
1924

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფარული ომი

1924

№ 5

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შინაარსი: № 5 1924 წ.

მეთაური—საბჭოთა მეორე ყრილობა.
ი. გედევანიშვილი—რა იყო და რა მოხდა.
სანდრო ეული—ჩათახის ქარხანა.
* * *
—ვალერი ბრიუსოვი.
ვ. გაფრინდაშვილი—ვ. ბრიუსოვის ლექსები:
ხანჯალი, საღამო, ქალაქს,
ბედნიერებს და კალატოზი.
პ. სამსონიძე—ერთი მრავალთაგანი.
ემ. ვერჰარნ—ბანკირი.
ვ. ბ.—მ. თოიძის სამხ. სტუდია.
შ. რადიანი—ე. გროსს.
დ. კლდიაშვილი—საფაროვ-აბაშიძისა.
ძველი—გიგო ხეჩუაშვილი.
ი. გედევანიშვილი—ნააზრევი.
* * *
მუსიკა საქართველოში.
ნარკანი—ქანდაკება.
ვ. ბ.—მუსიკალური ტეხნიკუმი ქუთაისში.
ბიბლიოგრაფია, კარიკატურები და ილიუსტრაცია.

დაიბეჭდა 1924 წ-ლ და გამოვიდა

კედლის კალენდარი და მოკრავი კალენდარი

გამოცემა სახელმწიფო გამომცემლოგისა

შედგენილი პ. ი. ზუმბაძისა.

კალენდარში შეტანილია: სამეცნიერო საეკონომიო სამეურნეო სამხატვრო და სალიტერატურო მასალები

კალენდარი სუფთად და მშატვრულადაა გამოცემული.

ფასი ერთ მან. ოქრ.

მოიკითხეთ ყველა კიოსკსა და წიგნის მაღაზიაში

საწყობი სახელმწიფო გამომცემლოგა ლორის მელიქ. ქ. № 5.

პროლეტარიელნო ყველა ქვეყნისა, მეერთდით!

დროშა

ორკვირეული სამხატვრო-სალიტერატურო ჟურნალი.

განცხადების ტარიფი:
ერთი გვერდი . . 100 მ. ჩერ.
ნახევარი გვერდი . 50 მ. „
მეოთხედი გვერდი . 35 მ. „

ხელის მოწერა:
სავმი თვით . . 1 მან. 20 კ. ჩერ.
ერთი თვით . . . 40 კ. „
ცალკე ნომერი ყველგან 20 კ. „

მისამართი:
რედაქციის და კონტორის
რუსთაველის ქრ. № 22.
მიიღება სულის მოწერა დილის 9—3 საათამდე.

№ 5 სამშაბათი 1 იანვარი 1924 წ. № 5

საბჭოთა მეორე ყრილობა.

31 დეკემბერს თბილისში გაიხსნა სრულიად საქართველოს საბჭოთა მეორე ყრილობა.

საბჭოთა ხელისუფლება ჩვენში, საქართველოში, უფრო ახალგაზრდაა, გაცილებით ნორჩი, ვიდრე რუსეთში. თუ იქ მას 6 წლის ისტორია აქვს, აქ მხოლოდ 3 წლის ისტორია. მიუხედავად ამისა ამ ცოტა ხნის განმავლობაში საქართველოს საბჭოთა ხელისუფლებამ ბევრი რამეს გაკეთება მოასწრო.

საკმარისია შეადაროთ დღევანდელი საერთო მდგომარეობა გადატრიალებამდის არსებულ მდგომარეობას, რომ ეს აშკარა გახდეს.

რა გვქონდა ჩვენ უწინ? ნიკოლოზის რეჟიმი და შემდეგ მენშევიკების საშინლათ ახზობდენ მშრომელთა — მუშათა და გლეხთა თვითმოქმედებას, არ აძლევდნენ მათ გასაქანს. მაშინ ფიქრიც კი არ შეიძლებოდა მშრომელთა ხელისუფლებაზე. მენშევიკების „დემოკრატიული“ რესპუბლიკა ეს მხოლოთ სოციალისტური შეფერვანება იყო ძველი ბურჟუაზიული წყობილების. ფაქტიურათ ძალაუფლება იყო გაბატონებული კლასების ხელში. სამუშაო ხელფასი პროლეტარების თანდათან ეცემოდა, მათი მატერიალური მდგომარეობაც უარესდებოდა. გლეხობის მდგომარეობაც გაცილებით გაუარესდა, სოფლის მეურნე-

საბჭოთა მეორე ყრილობის დელეგატები

ვლ. ლენინი.

ს. ორჯონიკიძე.

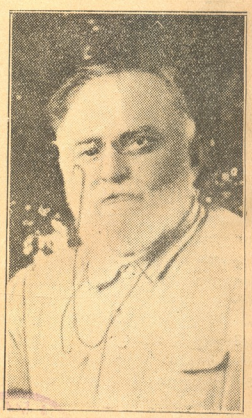

მ. ცხაკაია.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ობა დაეცა და არავინ არ ფიქრობდა მის აღდგენაზე. მიწის რეფორმა გატარდა მემამულეების და სოფლის მდიდარი გლეხების სასარგებლოთ. ამას მიუმატეთ ისიც, რომ საქართველოს და ამიერკავკასიის ტერიტორიაზე მუდმივათ ეროვნული ბრძოლის და ხოცვა-ჟლეტის ცეცხლი იყო დანთებული.

ვის არ ახსოვს ქართველ-სომეხთა ომი მენშევიკების და დაშნაკცელების ხელმძღვანელობით, ან და სომეხ-თა-თართა ბრძოლა? ჩვენს მეხსიერებაში არ წაშლილა აგრეთვე მოგონებები იმ სისხლიანნ ექსპედიციების მოღვაწეობის შესახებ, რომელთაც გზავნიდენ მენშევიკების ბელადები ოსებთან, აფხაზებთან, აჭარლებთან და სხვ. საბრძოლველათ.

მამ დაარწმუნა იმაში, რომ მხოლოდ და მხოლოდ ბრძოლა-შევიკებს შეუძლიათ აწარმოონ ბრძოლა მემამულეებისა და ბურჟუების წინააღმდეგ. ამიტომ არის, რომ მშრომელებმა საბოლოოდ ზურგი შეაქციენ მენშევიკების პარტიას. თვით სეით დეედარიანიც, ცნობილი მემარჯვენე სოციალ-დემოკრატი აღიარებს დღეს თავის შეცდომებს და ახალ გზების ძიებაშია. არ შეიძლება არ აღვნიშნოთ ერთი რამ. - თუ მენშევიკების დროს ეროვნულ ბრძოლამ მიაღწია უმაღლეს მწვერვალს, საბჭოთა ხელისუფლების დროს ეს ბრძოლა მოისპო. მუშებმა და გლეხებმა იგრძნეს მოსვენება მუდმივი ომიანობისაგან და ხელი მოკიდეს მშვიდობიან ცხოვრებას. ჩვენს პირობებში დამყარებული ეროვნული სოლიდარობა უდიდეს მოპოვებათ უნდა ჩაითვალოს.

საბჭოთა მეორე ყრილობის დელეგატები

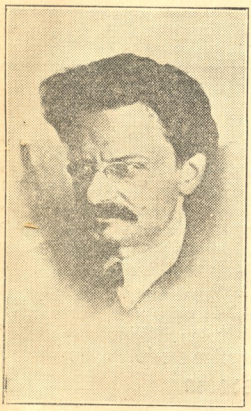

ლ. ტროცკი.

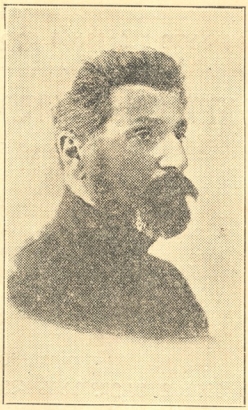

მ. ორახელაშვილი.

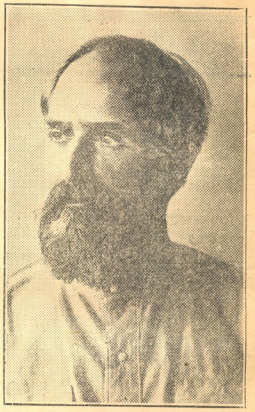

ფ. მახარაძე.

საშინელი იყო ეს დრო! ეს იყო დრო კულტურის და საზოგადოებრივი ცხოვრების ჩამოქვეითებისა, დაღმართზე დაქანებისა.

როგორია მდგომარეობა ეხლა?

აბა ჰკითხეთ ამის შესახებ ქალაქის მუშას! მისი პასუხი იქნება: მუშათა კლასის მდგომარეობა საბჭოთა ხელისუფლების დროს საგრძნობლათ გაუმჯობესდა და განაგრძობს გაუმჯობესებას. მრეწველობა ფეხს იკიდებს და ვითარდება. მენშევიკებს სიზმარშიც კი არ დაესიზმრებოდათ ავჭალაში გრანდიოზული ჰიდრო-ელექტრო სადგურის აშენება, ნატანებ-ოზურგეთის რკინის გზის გაყვანა, ჩათახის თუჯის ქარხნის აშენაება და მრავალი სხვ. საბჭოთა ხელისუფლების დროს კი ეს რეალური სინამდვილეა. ამ დღეებში ვიდღესასწაულეთ ოზურგეთში რკინის გზის გაყვანა. მთელი რიგი დაწყებულებებისა ბრწყინვალეთ იქნება დაგვირგვინებული ახლო მომავალში.

მიწის საკითხი კომპარტიის ხელმძღვანელობით გადაწყდა მშრომელთა სასარგებლოთ. გლეხობა ამ რეფორ-

მაგრამ ჩვენ აქ ვკვინდა მხოლოდ ორიოდე სიტყვით შევადაროთ დღევანდელი მდგომარეობა, მენშევიკების დროს არსებულ მდგომარეობას. ამიტომ დაწვრილებით შეჩერება სხვადასხვა საკითხებზე შეუძლებელია. ერთი კი აშკარაა: საბჭოთა ხელისუფლებამ ფართე გასაქანი მისცა მშრომელთა თვითმოქმედებას... მშრომელთა თვითმოქმედება კი საუკეთესო თავდებია ჩვენი წინსვლის.

საბჭოები ხელმძღვანელობენ ამ წინსვლას, როგორც ცენტრში, ისე ადგილებზე. საბჭოთა ყრილობა კი ჯამს უკეთებს ძველ გამოცდილებას და სახავს ახალ ამოცანებს, ახალ გზებს. ამ მხრივ მეორე ყრილობას გაცილებით მეტი მნიშვნელობა ექნება, ვიდრე პირველს. აქ სდგას გადასაწყვეტათ მთელი რიგი კარდინალური საკითხებისა, რომელთა გადაწყვეტას აქვს აქტუალური მნიშვნელობა ახალგაზრდა საბჭოთა საქართველოსთვის.

ჩვენ მხურვალეთ მივესალმებით საბჭოთა მეორე ყრილობას და ვუსურვებთ მას ნაყოფიერ მუშაობას.

გაუმარჯოს საბჭოთა მეორე ყრილობას!

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რა იყო და რა მოხდა

(„წარსულის და აწმყოს სერიიდან“)

რა იყო

(გაგრძელება)

ვალიკო წნელიშვილს ჟანდარმთა სამართველოში განსაკუთრებული ნდობა ჰქონდა დამსახურებული. ფხიზელს, მოხერხებულს, გონება გახსნილს და განვითარებულს თარჯიმანს, პატიოსნებით სავსეს, ჩუმს და მშვიდს მეტად კარგი თვალით უყურებდნენ სამართველოში. გარდა პირდაპირი მოვალეობისა, სამართველოს უფროს არა ერთხელ დაუვალებია ვალიკოსათვის სხვა საქმეც: ფულის მიღება და გადაცემა და სხვა და სხვა სამნეო დავალებანი. ყოველ დავალებას ვალიკო კეთილ სინიდისიერად ასრულებდა და უნაირანობას იჩენდა. როტმისტრი ხომ, რომელთანაც ვალიკო მუდამ მუშაობდა, უვალიკოდ თითქმის ფეხს არ გადასდგამდა. ვალიკომ ზედმიწევნით იცოდა ქალაქი, ბევრ მცხოვრებს იცნობდა, პოლიტიკურადაც საკმაოდ განვითარებული იყო, კარგად გაცნობილი ჰქონდა პოლიტიკურ პარტიათა ურთიერთობა, მათი პროგრამები და ტაქტიკა. ერთი სიტყვით, როგორც ამბობდა მისი როტმისტრი: „ზოლოტო ა ნე ჩელოვეკ!“

ტრმა მოსთხოვა და პირადად შეუდგა მის წარმოებას. ვალიკოს კი აუხსნა: „პოლკოვნიკმა საერთოდ ბრძანება გასცა ასეთი ჟურნალები პირადათ ვაწარმოოთ“, თან სიცილით დაუმატა: „პირადად მე თქვენ ისე გენდობით, როგორც ჩემს თავს, მაგრამ ხომ იცით ბრძანება მაინც ბრძანებაა“. ვალიკომ ყური აცქვითა. გრძნობდა, რომ მის მიმართაც იქვი დაებადათ.

ერთ დღეს როტმისტრი ჩვეულებრივად სამსახურში მივიდა, დაჯდა მაგიდასთან, ამოიღო შავი სათვალე და გაიკეთა, თან მეორე მაგიდასთან მჯდომარე ვალიკოს უთხრა: „არ ვიცი რა დამემართა, თვალები საშინლად ამტკივდა და ექიმმა მირჩია შავი სათვალე მეცადნეობის დროს, მართლადაც თითქოს შველის“... მეტად მუქი სათვალიდან სრულებით არ მოსჩანდნენ როტმისტრის თვალები, არ იცოდა შენ გიცქერის თუ სხვა რამეს.

ცოტა ხნის შემდეგ როტმისტრმა მიაწოდა ვალიკოს ქაღალდის პატარა ნაგლეჯი და უთხრა: „ვალერიან

საბჭოთა მეოთხე ყრილობის დელეგატები

შ. ელიავა.

დ. კანდელაკი.

ბოლო ხანებში, როდესაც სამართველოში უცნაური ამბები დატრიალდა და მთელი ჟანდარმერია დაფაცურდა ვალიკომ შეამჩნია, რომ მისმა როტმისტრმა თითქოს რაღაცნაირად შესცვალა მისდამი მოპყრობა. უფრო თავაზიანად, ყურადღებით ეექცეოდა, თითქოს უფრო ხშირად ეხუმრებოდა, მაგრამ... რამდენიმე დღეა რომ უფრო სერიოზულ და მნიშვნელოვან მიწერ მოწერას ვალიკოს სათარგმნელად აღარ აძლევდა. ერთ დღეს საიდუმლო ჟურნალიც, რომელსაც ვალიკო აწარმოებდა, როტმის-

პეტროვიჩ! გასინჯეთ ეს ნაწერი, მგონია შიფრი უნდა იყოს, ქართულათაა... იქნებ გამოიცნოთ და გადმოთარგმნოთ. შემთხვევით ჩაუვარდა ერთ ჩვენს აგენტს... მგონია ჩვენ არ უნდა შეგვეხებოდეს... პოლიციამ ვიღაც ჯიბგირი დაიჭირა და გაჩხრეკის დროს საფულე ამოაცალეს, სადაც ფულთან ერთად ეგ ბარათიც აღმოჩნდა... ჯიბგირი გამოტყდა, რომ საფულე სწორედ დაჭერის წინ ვიღაც ქუჩაში მიმავალს ამოაცალა... პოლიციაში ვერ გაარჩიეს და ვერ გაიგეს ნაწერი... იქვე მყოფმა ჩვენმა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საბჭოთა მეოთხე ყრილობის დელეგატები

მ. ალხიანი („დროშის“ რედაქ.)

ა. გეგეჭკორი

ბ. ლომინაძე

ნ. კიკნაძე (რედ. გაზ. „კომუნისტის“

ლ. ქართველიშვილი

ვ. ივანოვ კავკასკი

შაბანოვი

თ. ყღენტი

ბ. გოგია

ნ. სვანიძე

პ. წულუკიძე

ს. მამულია

ქ. ორახელაშვილი

თახსიმ ხიმშიაშვილი

ვ. სტურუა

დ. ლორთქიფანიძე

ბოლქვაძე

ეგოროვ. (კავკ. არმიის სარდალი)

ა. მიასნიკოვი

მ. ოკუჯავა

ლ. დუმბაძე

ლ. სუხიშვილი

თამ. ადამიძე

ა. გორგაძე

ან. დოლიძე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აგენტმა გამოართვა ეს ბარათი და გადმომცა. პოლიციაც და აგენტიც დარწმუნებულნი არიან, რომ ბარათი ქურდების და ჯიბგირების შიფრით არის დაწერილი, მაგრამ მე კი მგონია, რომ აქ რაღაც სხვა უნდა იყოს... ამბა ვალერიან პეტროვიჩ, თქვენ ამისთანა საქმეებში დახელოვნებული ხართ და იქნებ გამოიცნოთ!

ვალიკომ გამოართვა ბარათი, მივიდა თავის მაგიდასთან, დაჯდა და რა დახედა ბარათს, ელდა ეცა, თავ-ბრუ დაესხა, მთელი ოთახი თითქოს შეინძრა და ვალიკოს თვალთ უცბად დაუბნელდა... ბარათი მისი იყო, მის მაგიდაში შინ შენახული და როგორ ჩაუვარდა როტმისტრს ხელში?.. ვალიკოს ჯიბიდან არავის არა ამოუცლია რა და მაშასადამე როტმისტრის მიერ მოთხრობილი მტკნარი ტყუილია. „მცდის“... იფიქრა ვალიკომ, მაგრამ ყველაფერს ფარავდა ერთი აზრი: „საიდან, როგორ ჩაუვარდა ხელში?“ ვალიკოს კარგად ახსოვდა, ბარათი საწერ მაგიდაში, შინ ჰქონდა შენახული, ბარათი მეტად მნიშვნელოვანი და საშიში, არა მარტო პირადად ვალიკოსათვის, არამედ მთელი ორგანიზაციისათვის. ერთ კითხვას ახლა მეორე მოჰყვა: „როდის ჩაუვარდა ხელში?“ ნაწილობის გამომძღვანება უნდათ, თუ ბარათი ეხლა ჩაუვარდა ხელში, მისი შინაარსი არ იცის და ეხლა სცდის მას, ვალიკოს?.. საუბედუროდ ვალიკო დარწმუნებულია, რომ მის ოთახში ვერვინ შევიდოდა უიმისოდ ან უსოფიოდ, მშვიდად იყო მუდამ, დარწმუნებული რომ მის მაგიდას ხელს ვერვინ ახლებდა. თანაც სოფიოსადმი სიყვარულმა ისე გაიტაცა, რომ ყური მიანება ამ საქმეებს და რამდენი ხანია მაგიდის უჯრებში არ ჩაუხედია და შენახული ქაღალდები არ გადაუსინჯია და რასაკვირველია ვერ გაიგებდა თუ როდის დაიკარგა საბედისწერო ბარათი. როტმისტრი თავზაღუნული თითქოს გულდასმით კითხულობდა რაღაც ნაწერებს, მაგრამ ვალიკო გრძნობდა, როტმისტრი გაფაციცებით უთვალთვალებდა მას.

„აქვს თუ არა ამის ასლი?“ დაუტრიალა ვალიკოს თავში ახალმა კითხვამ და თან სამეღნეს დააცქერდა... ინსტიქტიურად მისწია ბარათი სამეღნესთან ახლოს. ჯერ კი გარკვევით არ იცოდა, თუ რას მოიმოქმედებდა, კვლავ აზრმა გაუარა: „თუ კარგა ხანია ჩაუვარდა და გაარჩია, რა თქმა უნდა ზომებს მიიღებდა და ეხლა მხოლოდ ჩემი გამოტეხა უნდა... მაშინ? მაშინ დაღუღული ვარ და

ნატანებ-ოზურგეთის რკინის გზა

კომიტეტის წევრები.

1. ვ. ი. ავაკოვი. 2. ა. გ. კაციტაძე, 3. გ. ბ. სარჯველაძე, 4. გ. პ. თუმანოვი.

ერთი კვირის წინად ეს ბარათი ვალიკოს ამხანაგმა საიდუმლოდ გადასცა, ვალიკომ შესაფერისი ზომები მიიღო და მოიმოქმედა ყველა რაც ბარათში იყო ნაჩვენები. დიდი და საშიში აქტი უნდა შემზადებულიყო ამ ბარათის თანახმად, მომზადდა კიდევაც და ხვალ თუ ზეგ სისრულეში უნდა მოეყვანათ. გაარჩიეს ქანდარმებმა ბარათი და მიიღეს საჭირო ზომები და ეხლა მხოლოდ ვალიკოს მოვერაფერი მიშველის... მაგრამ ეს რომ ასე ყოფილიყოს, მაშინ პირდაპირ დამატუსაღებდა და ბარათს ისე მაჩვენებდა... არა, ბარათი ეხლა ჩაკარდნია ხელში და მისი შინაარსი ჯერ ვერ გაუგია“, დასკვნა ვალიკომ და აქედან შედეგი: „ბარათი უნდა მოისპოს!“..

მაგრამ ვაი თუ პირი აქვს გადაღებული? ან და როგორ მოსპოს? კვლავ ვალიკოს თვალი სამეღნეს და-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

აცქერდა. „ალბად ეხლა შემეკითხება და რა უნდა უპასუხო?.. ე-ე რაც უნდა მოხდეს!“ გადასწყვიტა ვალიკომ და კვლავ სამეზნეს დააცქერდა.

ამ დროს მოესმა როტმისტრს ხმა: „რა ქენით, ვალერიან პეტროვიჩ, გაარჩიეთ?“

ვალიკო უცბად წამოხტა სკამიდან, თითქოს ფეხი წაუცურდა და პირქვე დაეცა მაგიდაზე, ხელი წამოჰკრა სამეზნეს და შავი მელანი მთლად წამოაქცია და ბარათს გადაასხა. შავად შეიღება ბარათი, ვერაფრის გარჩევა ვეღარ შეიძლებოდა. ვალიკო წამოხტა და გაფითრებულმა, ხმის კანკალით შესძახა: „ვაიმე ეს რა მომივიდა? მაპატიეთ ეს ბ. როტმისტრო!!...“

როტმისტრი წამოხტა, მოვიდა ვალიკოსთან, დაიბანა შავად შეღებილი ბარათი და საშინელი ბრაზი მოუვიდა, „ე—ე, ხედამ რა ყოფილა“, ფიქრობდა როტმისტრი, „გამისტლდა... გამაცურა... რა სისულელე ჩავიდინე“...

მართლადაც მეტად უხერხულ მდგომარეობაში ჩავარდა როტმისტრი. მთლად ჩაიფუშა ვერაგულად მოწყობილი საქმე. ბარათი თეატრში ხელის კოცნის დროს გადასცა როტმისტრს სოფიომ. მიუხედავად იმისა, რომ ბარათში სიტყვები პირუკუღმა იყო დაწერილი, სოფიო მაინც მიხვდა რომ მეტად დიდი მნიშვნელობა ექნებოდა ამ ბარათს. როტმისტრიც ამაში დარწმუნებული იყო, მაგრამ რადგანაც სამმართველოში ვერავის ენდობოდნენ, როტმისტრმაც ვერავის გადაათარგმნინა და გადასწყვიტა, რომ ბარათს პირდაპირ მიახლოებს ვალიკოს, თვითონვე გადაათარგმინებს და... გამოსტეხამს... პირი ბარათისა რატმისტრს გადაღებული არა ჰქონდა. ეხლა რაღა ექნა. თუ გამოუტყდებოდა ვალიკოს, მაშინ სოფიო უნდა გაეცა, ეს ყოველად შეუძლებელი იყო. იქვით შეეპყრო ვალიკო? მაშინ მთელი ორგანიზაციის აღმოჩენის საქმე მთლად ჩაიფუშებოდა და არც უფროსები მოუწონებდნენ ასეთ შეცდომას. სამსახურიდან დაეთხოვა, ან და ეგრძნობინებინა ვალიკოსათვის იქვიანობა, ეს კვლავ საქმეს ავნებდა. „გამისხლტდა, გამაცურა“... კვლავ ფიქრობდა როტმისტრი, მაგრამ რას უშველიდა... დამაცადე, მაინც ჩაგიდებ ხელში და ვაი შენს ბედს“, გადასწყვიტა როტმისტრმა...

„როგორ მოგვიდათ, ვალერიან პეტროვიჩ? ვითომ არაფრად ჩასთვალა როტმისტრმა ინცინდენტი: „ე—ე, ეშმაკმა წაიღოს, დარწმუნებული ვარ მნიშვნელოვანი არა იყო რა და ჩვენ არ გამოგვადგებოდა“...

ნატანებ-ოგზურგეთის რკინის გზა

სკურდუმის ხიდის კატლავანი.

ნახა შავად შეღებილი ბარათი და საშინელი ბრაზი მოუვიდა, „ე—ე, ხედამ რა ყოფილა“, ფიქრობდა როტმისტრი, „გამისხლტლდა... გამაცურა... რა სისულელე ჩავიდინე“...

მართლადაც მეტად უხერხულ მდგომარეობაში ჩავარდა როტმისტრი. მთლად ჩაიფუშა ვერაგულად მოწყობილი საქმე. ბარათი თეატრში ხელის კოცნის დროს გადასცა როტმისტრს სოფიომ. მიუხედავად იმისა, რომ ბარათში სიტყვები პირუკუღმა იყო დაწერილი, სოფიო მაინც მიხვდა რომ მეტად დიდი მნიშვნელობა ექნებოდა ამ ბარათს. როტმისტრიც ამაში დარწმუნებული იყო, მაგრამ რადგანაც სამმართველოში ვერავის ენდობოდნენ, როტმისტრმაც ვერავის გადაათარგმნინა და გადასწყვიტა, რომ ბარათს პირდაპირ მიახლოებს ვალიკოს, თვითონვე გადაათარგმინებს და... გამოსტეხამს... პირი ბარათისა რატმისტრს გადაღებული არა ჰქონდა. ეხლა რაღა ექნა. თუ გამოუტყდებოდა ვალიკოს, მაშინ სოფიო

გათავდა მეცადინეობა, როტმისტრი ადგა, ჩაიცვა პალტო და უთხრა ვალიკოს: „დროა შინისაკენ, ვალერიან პეტროვიჩ, აღარ ათავებთ?“ ერთად გამოვიდნენ როტმისტრი და ვალიკო სამართველოდან. ქუჩაში როტმისტრი გამოეთხოვა ვალიკოს და გასწია მარჯვნივ, ვალიკო კი მარცხნივ წამოვიდა შინისაკენ. გზაში კითხვა არ ეშვებოდა: „საიდან და როგორ ჩაუვარდა ბარათი?“ ბოლოს და ბოლოს იმ დასკვნამდე მივიდა, რომ ალბად არ ახსოვს და ბარათი სამმართველოში საწერ მაგიდაში დარჩა და რადგანაც ბოლო ხანებში ყველა მოსამსახურეებს უთვალთვალებდნენ, რა თქმა უნდა მეცადინეობის შემდეგ მათ მაგიდებსაც ჩხრეკდნენ და ალბად აგენტს ჩაუვარდა ხელში ბარათი და მან როტმისტრს გადასცა, ყოველ შემთხვევაში საჭირო იყო ამხანაგების გაფრთხილება, ვალიკო დარწმუნებული იყო, რომ მასაც თვალყურს ადევნებენ და ამიტომ რათა ხანია რომელიმე ამხანაგთან მისვლას ვერა ბედავდა. მით უმეტეს ეხლა ეს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საშიში იყო... მაგრამ გაფრთხილება მაინც აუცილებელი იყო და გზაში ვალიკო ერთ პატარა ხიღის დუქანში შევიდა, ვითომ ვაშლის საყიდლად. დუქანში რამდენიმე მუშტარი იყო. ვალიკო ხმა მაღლა შეეკითხა დახლიდარს: „ვაშლი როგორაა?... ე—ე, კარგად ვერ ინახამ, დალპება მალე .. მითხრეს შენი, კარგი ვაშლი აქვსო... მაგრამ კარგ ვაშლს კარგი შენახვაც უნდა... ეს არ ვარგა... მშრალ ოთახში უნდა შენინახო, თორემ ჭია გასჩენია...?“—„გავიგე, მეხილე მე ვარ და ჭკუას შენ მასწავლი?!! თითქოს დაცინვით უპასუხა დახლიდარმა,—შენ არხეინად ბრძანდებოდე და ვაშლს მე თვითონ მოუვლი“, და ამ სიტყვებით ვალიკოს თვალი თვალს გაუყარა. ვალიკო დარწმუნდა რომ დახლიდარი მის აზრს მიუხვდა და რაც საჭირო იყო გაიგო. ვალიკო დუქნიდან გამოვიდა და დახლიდარმა კი მუშტართ მიმართა: „ე, ვიღაც ოხერი ჩინოვნიკია, მუდამ დღე შემოდის, საქონელში ხელს ურევს, დარიგებას მაძლევს და ერთხელ კაპიკისა არა უყიდნია რა“...

„თქვენ ხართ, ბ. ვალიკო,“ მოესმა მეორე ოთახიდან სოფიოს ხმა: ბოდიშს ვიხდი, ცოტა შეუძლოთ ვარ, ალბად გუშინ ღამ თეატრში გავცივდი... მოიხმეთ მეზობლის მოსამსახურე გოგო და სადილს მოგართმევთ!!.

—„რა დაგემართათ, ხმის კანკალით შეეკითხა ვალიკო და შეაღო კარი, მაგრამ სოფიომ შიშით მოსძახა: „არ შემოხვიდეთ, როგორ შეიძლება, ლოგინში ვწევარ“...

მაგრამ ვალიკომ ვერ მოითმინა და შეაღო კარები. ლოგინში ჩაწოლილი სოფიო სწრაფად იფარებდა ყელამდე საბანს და მორცხვად შეჰყურებდა ვალიკოს, თან ლუღლუღებდა: „როგორ შეიძლება?.. რას იფიქრებენ ვაი თუ გოგო შემოვიდეს... ბავში გაიღვიძებს“... მაგრამ ვალიკო ხედავდა სოფიოს გაფითრებულ სახეს, რომელზედაც ტანჯვა იყო ღლბეჭდილი და შიში იტაცებდა. მართლადაც ამ ერთ დღეში საგრძნობლად გამოცვლილიყო სოფიოს სახე, თითქოს საშინელი ტკივილები აწუხებდნენ და სახე მალმალე ელმინჭებოდა...

ნატანებ-ოზურგეთის რკინის გზა

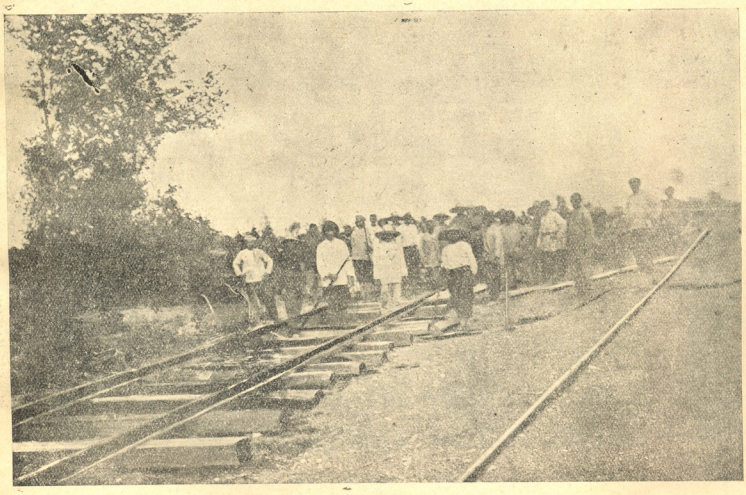

ლინდაგის დამგები მუშები ჩახვატას ხიდთან.

ვალიკო ცოტათი დამშვიდდა, ამხანაგები ხომ გაიფრთხილა, ბარათი მოსპო, მაგრამ გრძნობდა, რომ ამიერიდან იწყებოდა ფარული, მაგრამ დაუნდობელი და მკაცრი ბრძოლა როტმისტრთან. იცოდა თუ რა გაიძვერა და გამოქნილ მტერთან ჰქონდა საქმე. იცოდა, რომ როტმისტრი არავითარ საშუალებას არ მოერიდებოდა და სხვას რომ თავი დაანებოს, ამ ბარათის ამბავს არ შეარჩენდა.

განსაკუთრებული სიფრთხილე და წინდახედულობა იყო საჭირო.

დაბრუნდა შინ ვალიკო, გააღო ოვისი ოთახი და შევიდა. ჩვეულებისამებრ სოფიო არ დაუხვდა და ამიტომ ვალიკომ სოფიოს კარი დაუკაკუნა.

„სოფია ალექსანდროვნა, თქვენ ავად ხართ და მე კი არა ვიცოდი რა... ეხლავე ექიმს მოვიყვან“... და ვალიკომ კარებისაკენ გასწია, მაგრამ სოფიომ შეაჩერა.

„ნუ შესწუხდებით, არც ისე ცუდათა ვარ, საღამოს მე თვითონ ვიპირებ ექიმთან წასვლას... დამშვიდდით, მე არა მიშავს რა“..

ვალიკო დაბრუნდა, მიუჯდა საწოლს და საშინლად აუჩუყდა გული. გრძნობდა რომ მეტად ძვირფასი იყო მისთვის სოფიო და საშინელმა სიბრალულმა აიტაცა. აიღო სოფიოს ხელი და დაეწაფა. დაატყო რომ ყინულივით ცივი ხელი სოფიოსი კანკალებდა და თვითონ ქალიც თითქოს ირთოდა. შეხედა ქალს თვალებში და ტრუანტელმა

აიტანა, ვეღარ მოითმინა და დაეწაფა მის ტუჩებს. იგრძნო, რომ მაგრად მოეხვიენ მას ქალის მკლავები და მის კოცნას ქალის ტუჩებმა მხურვალე პასუხი გასცეს. საბანი ჩამოეშვა, ქალის გაღეღილი გულმკერდის სითბო თავში ეცა ვალიკოს და მთლად დაავიწყა თავი. სოფიო ეხვეოდა. და გაგიქვეთით კოცნიდა ვალიკოს და თან მდუღარე ცრემლი ჩამოსდიოდა, გულამოდგმული ტიროდა. ვალიკოს თავბრუ დაესხა და ყველაფერი დაავიწყდა. გაშმაგებული დაეწაფა ქალის მკერდს და..... სწორედ ამ დროს მოესმა საშინელი ტანჯვით ჩურჩული: „შენი ჭირიმე, შემიბრალე... ნუ... ნუ... ეხლა არა... გევედრები, გემუდარები... ვალიკო, ჩემო სულის ჭირიმე შემიბრალე.. არ შემიძლიან“ .. და სტიროდა საშინლად ქალი.

ვალიკო გავიდა თავის ოთახში. საღამოს რვა საათი იყო, რომ სოფიო მის ოთახში ჩაცმული შემოვიდა და უთხრა ვალიკოს: „ექიმთან ბევრი ხალხი დაიარება, ზოგჯერ მიღება ათ თერთმეტ საათამდე გასტანს ხოლმე... ალბად დამიგვიანდება... შენი ჭირიმე ბავშვს მოუარე“...

— „მე გაგაცილებ,“ მოჰხვია ვალიკომ ხელი: „ან და იქ მოვალ საათის ათზე, თორემ მარტო როგორ წამოხვალ“...

„არა, არა, თითქოს შიშით წამოიძახა სოფიომ: „ეტლს დავიქირავებ... ჩემი დარდი ნუ გექნება... გოგოს ანაბარას ბავშვს ვერ დავტოვებ... მეშინიან... აბა ნახვამდის. ჩემო კარგო,“ მაგრად ჩაეკონა ვალიკოს გულში და კვლავ აქვითინდა. ეხვეოდა, ჰკოცნიდა თითქოს სამუდა-

ნატანებ-ოზურგეთის რკინის გზა

პირველი მატარებელი ოზურგეთში.

ვალიკო გონს მოვიდა, წამოდგა და შეატყო რომ ქალი მართლადაც საშინლად იტანჯებოდა.

„ჩემო ძვირფასო, ჩემო გვრიტო სოფიო, მაპატიე, მე უსინდისოს... შეუძლოთა ხარ და მე კი... სიყვარულმა გამაგიჟა, გონება დავკარგე... მაპატიე დამშვიდდი“, ეხვეწებოდა ვალიკო და თან ხელსა ჰკოცნიდა.

„არ ვიცი რატომ, ცრემლით ეუბნებოდა სოფიო, ნერვები მეტად ამეშალა, დავსუსტდი.... ჭენაცვალე, ნუღარ მტანჯავ... წადი... ისადილე .. საღამოს ექიმთან უნდა წავიდე“. სიყვარულით, მაგრამ სევდით შესცქეროდა სოფიო ვალიკოს.

„მე მოვიყვან ექიმს, უთხრა ვალიკომ: „ასეთი დასუსტებული სად წახვალ შენ... ვაი თუ უფრო გაცივდე?“

— „არა, არა... მე თვითონ უნდა წავიდე... არა მიშავს რა, მხოლო ნერვები მაქვს დასუსტებული და გასეირნება უფრო მარგებს....

მოდ ეთხოვებოდა...

„ოჰ, რანაირად ამეშალა ნერვები?“.. და ამ სიტყვებთან ერთად თითქმის გავარდა კარებში...

გამოვიდა სოფიო ქუჩაში და პირველ ხანას ფეხს აუჩქარა, მაგრამ გაიარა რამდენიმე ნაბიჯი და უკლო სიარულს, მუხლები დამძიმდა, სუნთქვა მოეხშირა. უძნელდებოდა სიარული, მაგრამ თავს ძალას ატანდა, მაინც მიდიოდა, და მის გონებაში მხოლოდ ერთი სიტყვა გაისმოდა: „ხვალ, ხვალ!„ დიახ სწორედ ხვალისა უთხრა თეატრში როტმისტრმა, სწორედ ხვალ დაეცემიან ვალიკოს და საშინელი უბედურობა დატრიალდება, ვალიკო დაიღუპება და მისი სწორედ სოფიოს ხელით, ვალიკო, რომელსაც სოფიო მზად არის შესწიროს ყოველისფერი: სიცოცხლე, ნამუსი, პატიოსნება. მაგრამ ეს კიდევ ცოტაა. ვალიკოს დაიჭერენ და ადრე თუ გვიან ამის მიზეზი გამომეღვნდება. ვალიკო გაიგებს თუ ვინაა სოფიო, არა,

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არა, ეს ხომ სიკვდილზე უარესია. წუხელის მთელი ღამე სოფიოს არ სძინებია, აი ამ საზარელ ხვალინდელ დღის მოლოდინში. ამ საშინელ ტანჯვაში დარწმუნდა რამდენად ძვირფასი იყო მისთვის ვალიკო და თავისი ხელით კი ღუპავდა მას. გათენებისას სასოწარკვეთილობამდე მისულმა ქალმა გადასწყვიტა თავის მოკვლა, ამის საშუალებაცა ჰქონდა, მუდამ თან ატარებდა საშინელ შხამს, ციანჰანგს. კარგა ხანია რაც როტმისტრს გამოსთხოვა „ყოველ შემთხვევისათვის“... სასიკვდილოდ გამზადებულმა უცბად თვალი მოჰკრა ბავშვის აკვანს, შეჩერდა, შეყოყმანდა, მაგრამ ცოტა ხნის უკან მაინც კვლავ დაამარა განზრახვის შესრულება, მაგრამ ახალმა აზრმა კვლავ ხელი შეუშალა: „ვალიკოს ამით ვერ გადავარჩენ, მაინც დაიღუპება!!“ არა, არა, ჯერ ვალიკო უნდა გადაარჩინოს და შემდეგ:.. მოიკრიფა ძალა, აუჩქარა ნაბიჯს. გაუარა ახლოს თეატრს და უმალ მოაგონდა ის საბედისწერო უძვირფასესი იყო, მან გასცა, ჯალათებს ჩაუგდო ხელში. ასწია თავი, კვლავ შეხედა ვალიკოს, დაინახა: ვალიკომ ბავშვი მის ოთახში შეიყვანა და მალე უკან დაბრუნდა, ალბად ბავშვი აკვანში ჩაწვინა... თითქმის ჩოქით აბობღდა სოფიო პატარა კიბეზე და შევიდა მეორე კარით თავის ოთახში... ალბად ხმაურობა მოესმა ვალიკოს. მოუახლოვდა სოფიოს კარს და მოსძახა: „მოხვედით, სოფია ალექსანდროვნა?.. შეიძლება შემოვიდე?“ ქალი მივარდა მიაწვა კარს: „არა, არა ბატონო ვალიკო“, შიშით შესძახა სოფიომ: „დაღალული ვარ... მეძინება... თქვენც მოისვენეთ“... და აწვებოდა კარს, თითქოს ეშინოდა, ვალიკო ძალით არა შემოვიდესო.

—„ღამე მშვიდობისა... დაწექით, დაწექით, მოისვენეთ...“ მოესმა ქალს ალერსიანი ხმა ვალიკოსი. გაიგონა რომ ვალიკო კარს მოშორდა, მაგრამ სოფიო მაინც კარს აწვებოდა, კარებთან იყო აწოდილი უნძრეველად... მერმე

ᲜᲐᲢᲐᲜᲔᲑ-ᲝᲜᲣᲠᲒᲔᲗᲘᲡ ᲠᲙᲘᲜᲘᲡ ᲒᲖᲐ

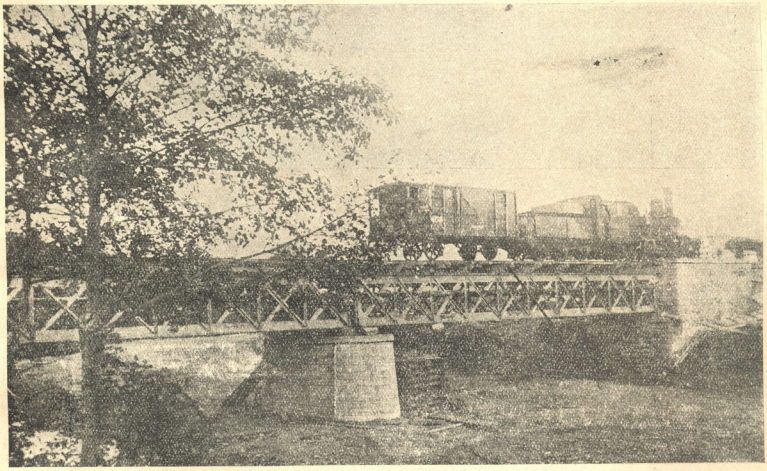

რკინის ხიდი მდინარე ნატანებზე.

ღამე... მოაგონდა როგორ დაბრუნდა თეატრიდან, მოუახლოვდა სახლს, თავის ბინას, დაინახა ვალიკოს ოთახში სინათლე, შეიხედა გარედან ფანჯარაში და დაინახა: ვალიკოს ბავშვი ხელებზე დაესვენა და აარწევდა. ხშირ ხშირად დაღუნავდა თავს და ალერსით ჰკოცნიდა პატარას. ისეთი სიყვარული იყო ვალიკოს სახეზე, ისეთი სინაზით, ისეთი ალერსით უყურიდა ბავშვს, რომ გული აუტოკდა სოფიოს, სისხლი თავში აუვარდა. მიეყრდნო კედელს, გახურებული შუბლი მიადო ცივ ქვებს და აი აქ იმ წუთს იგრძნო, თუ რამდენად ძვირფასია მისთვის ვალიკო. აქ პირველად მის სიცოცხლეში აღიძრა ნამდვილი, უსაზღვრო, თავდავიწყებამდე სიყვარული. მაგრამ აი ამ ორ საათის წინად მან ეს კაცი, რომელიც ეხლა ამ წუთში მისთვის სიცოცხლეზედაც მოშორდა კარს, მივიდა ლოგინთან, გაიხადა, დაწვა... მაგრამ იმ ღამეს თვალი არ მოუთვლემია.

და აი დღეს დავიწყებას მიეცა, ვერ გაუძლო ვალიკოს ალერსს, მის კოცნას. ჯერ კიდევ გრძნობს თავის მკერდზე ვალიკოს კოცნას, ჯერ კიდევ ღვივის მისი ტუჩები, ჯერ კიდევ საამური ერუანტელი უვლის ტანში, ჯერ კიდევ გრძნობს გულწარმტაც ვალიკოს სიმძიმეს, მის სურვილს და... თვალთ უბნელდება: „ხვალ, ხვალ!!“ სოფიო უფრო ძალას ატანს თავს, უფრო უჩქარებს ფეხს. დღეს, დღეს, დღეს ამ საღამოს უნდა აღსრულდეს... რაც მოხდეს, უნდა აღსრულდეს... თუნდაც შესწიროს ნამუსი, სიცოცხლე... ხელით შინჯავს ჯიბეს; იქ არის თუ არა ძვირფასი წამალი და თან უფრო უჩქარებს ფეხს, თითქმის მირბის. „ცხრაზე იქ უნდა ვიყო, თორემ ვეღარ ვნახამ“, ფიქრობს ქალი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ნატანებ-ოზურგეთის რკინის გზა.

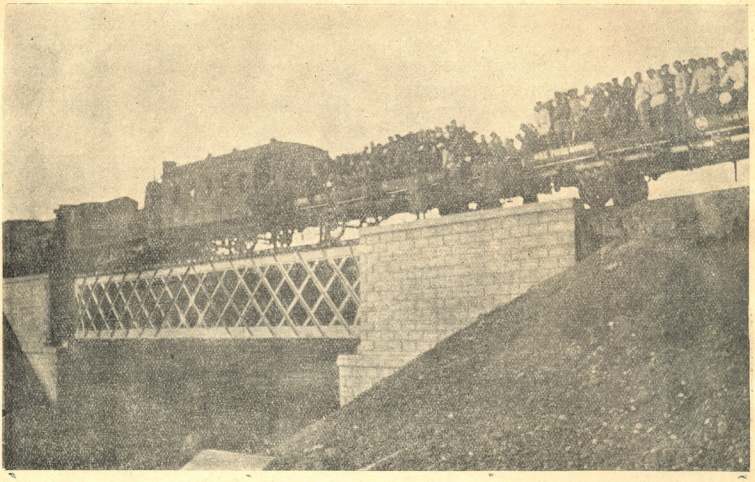

რკინის ხიდი სკურდღმზე.

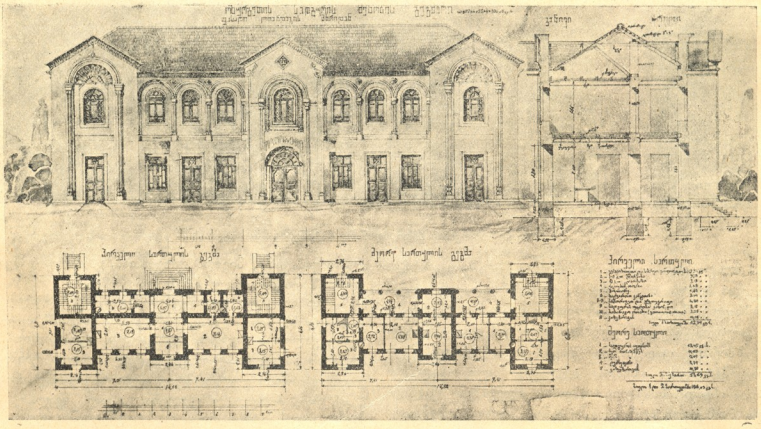

ოზურგეთის სადგურის შენობის გეგმითი ფასადი ლიანდაგის მხრიდან.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

იცოდა სოფიომ რომ როტმისტრი შუდამ საღამოს სამოქალაქო ტანსაცმელში გადაცმული ერთ ქუჩის კუთხეში იმყოფებოდა საათის რვიდან ცხრამდე. იქ იყო მისი სათვალთვალო „პუნქტი“ და მათ შორის ისე იყო გადაწყვეტილი, რომ თუ რამ არაჩვეულებრივი მოხდებოდა სოფიო აქ მოძებნიდა და შეატყობინებდა როტმისტრს, ჩვეულებრივად კი ერთმანეთს თეატრში ხვდებოდნენ, წარმოდგენის შემდეგ კი როტმისტრს სოფიო სასტუმროში მიჰყავდა და აქ სოფიო ორვარ სამსახურს ასრულებდა: ცნობებს აწვდიდა და თან... ასაამოვნებდა. ვალიკოს სოფიოსთან დასახლების დღეიდან კი სოფიომ დააჯერა როტმისტრი, რომ თეატრიდან სასტუმროში სიარული საშიში იყო, ვალიკო იქეს აიღებდა და სოფიოს საშუალება მოესპობოდა თვალყურის დგებისათვის...

უახლოვდებოდა სოფიო დანიშნულ ადგილას, მიიხედ მოიხედა, ქუჩაში არავინ ჩანდა. ამოიღო ჯიბიდან სქელი პირბადე და გადაიფარა სახეზე. მირბოდა სოფიო და თავში აზრი სისწრაფით შუშაობდა: „ამაღამ, ამაღამ უნდა გათავდეს... უნდა აღსრულდეს!“ აქ უცბად თვალწინ წარმოუდგა როტმისტრის სახე, თითქოს ტანში გაატრეოლა, ახლა აზრი უცბად წარსულში გადავარდა.

მამა პოლიციის მოხელე. საშინელი ლოთი, სამსახურიდან რამდენჯერმე გამოგდებული. საშინელი სიღარიბე. დედა არ ახსოვს. გიმნაზია, ექვსი კლასი. საღსარი აღარ იყო, სწავლის ფული ვერ შეეტანეს. შინ დაბრუნება, გალოთებულ მამის კერას ქვეშ. შიმშილი, ერთი ჩითის კაბის ამარა, დაფლეთილი ჩლუქები, ძირგავარდნილი „ტუფლები“, ხშირად უსაცელოდ. ლოთი მამის გინება, ხშირად ცემა. მამის მიერ სახაზინო ფულის გაფლანგვა და სამართალში ჩავარდნა. ამ დროს მხსნელი რ-ტმისტრი. უცბად კაბები, მორთულობა, თეატრები და... ნამუსის მსხვერპლად შეწირვა. ჩვიდმეტი წლის ქალის გახრწნა... შემდეგ ორსულობა და როტმისტრის გარიგებით ვიღაც წვრილ მოხელეზე გათხოვება. საზიზღარი ქმარი, საიდუმლო ჯაშუში თვით როტმისტრისა. ჯაშუშობის, გამცემლობის და პროვოკაციის წუმპეში ყოფნა. ზნეობით და სულით გარყვნა...

ქმარი მოჰკლეს ვითომ რევოლიუციონერებმა და როგორც შემდეგში სოფიომ გაიგო მოაკვლევინა როტმისტრმა, რადგანაც ქმარმა ბევრი საიდუმლოებანი როტმისტრისა იცოდა, იცოდა აგრეთვე კავშირი როტმისტრის სოფიოსთან და აშკარა შანტაჟი დაიწყო. მამის სიკვდილი, შვილის გაჩენა. დედობრივი გრძნობა... ელვასავით მირბოდნენ თავში აზრები, სურათი სურათსა სცვლიდა. აგონდება ჯაშუშობაში რწყვნა. როტმისტრის გაკვეთილები. სასტუმროში ღამეები, სადაც ფეხით თელეებოდა ქალის პატიოსნება. გარყვნილი, გათახსირებული როტმისტრი, უხეში სახარელი ალერსი. ავხორცობის დაკმაყოფილებათვის გატანჯვა, გაწამება ქალისა. ბუნებრივ აქტის საშინელი, უმგზავსი და გამათახსირებელი ილეთებით შესრულება... და ბოლოს თვით კაცის შეძულება, საზიზღარი მტარვალის მიმართ შურის ძიების წყურვილის გაღვიძება...

მეტადრე ერთი შემთხვევა მოსვენებას არ აძლევდა სოფიოს და აი ეხლაც თვალწინ წარმოუდგა ერთ დროს მეზობლად მცხოვრები პატიოსანი მანდილოსანი ქვრივი. მისი ახალგაზდა შვილი სტუდენტი. ჯერ კიდევ ბავშვი, ზნეობით სპეტაკი, სხეულით უმანკო. მაგრამ უკვე სულით მტკიცე და ძლიერი, გატაცებული რევოლიუციონერი. დაახლოვება. ნორჩი ჭაბუკის მორცხვი და მორიდებული თაყვანისცემა, ერთ ღამეს ჩხრეკა. სტუდენტი წინასწარ გაფრთხილებული ცდილობს საიდუმლო ქაღალდების დამალვას. სოფიო დაუმალავს თავისთან მაგრამ... მოსული როტმისტრი სოფიოს ჩვენებით იპოვის. თავზარდაცემულ-დედაშვილი. შვილი კატორღაში, დედა დამბლადაცემა და აქ პირველად გამოფიზხლდება სოფიო... მაგრამ მაგარია კლანჭები მტარვალისა, მაგარი ჯაჭვით არიან გადაბმული სოფიო და როტმისტრი, ვერსად წაუვა... და ეხლა ვალიკო. თავდამავიწყებელი სიყვარული, შორს შექი სინდისისა. ოდნავ ნაგემი პედნიერება, ნეტარება და კვლავ შავი კედელი მტარვალობისა.

„ამაღამ, ამაღამ. .“ გიეკითხ ჩურჩულებს სოფიო და კვლავ ჯიბეში აკაუთვრების ხელს... „აქ არის, აქ...“ დაინახა შორიდან როტმისტრი, უცებ შედგა, მუხლებში ჩაიკეცა, ხშირად სუნთქავდა, მეტად დაღალული იყო. გული მაგრა უცემდა, ხელი დაიდო, კიდევ ღრმად ამოისუნთქა და გასწია როტმისტრისაკენ. მივიდა. იცნო უმალ როტმისტრმა, მოეგება და ორივ ხელში ჩაეჭიდა.

„რა მოხდა რა ამბავია?“ შეეკითხა. — „ხვალ საღამოს შვიდ საათზე კრება აქვს დანიშნული, „ჩქარა ჩქარა უამბობდა სოფიო: „ყური მოეკარ, იარაღს მოიტანენ შესანახად, ვაშლებს ახსენებენ... მეშინიან არა მოახდინონ რა .. თანაც უშენოდ მომწყენდა... სადღაც წავიდა გვიან დავბრუნდებიო... დრო ვიხელთე, გამოვიქეცი, მოშწყურდა შენი ნახვა. ოჰ, როგორ დავიღალე...“ სხაპა სხუპით ლაპარაკობდა ქალი და სუნთქვას ვერ ასწრობდა.

როტმისტრმა ხელი ხელს გაუყარა. მაგრად მიეკრა მას სოფიო.

— ჩემო გვრიტო, ჩემო სულიკო, ეგ კარგი ამბავი შემატყობინე... შვიდ სააოზეო... მე კი სწორედ რვაზე ვეშვეები და მახე სავსე იქნება... მაგრამ ეგ ხვალ და დღეს კი, ჩემო კარგო ამდენ მარხვას კარგა გავიჩნინლებთ,“ ცინიკურად დაუმატა როტმისტრმა.

„ვერ წარმოიდგენ, როგორ... მინდიხარ, როგორ ველოდი ამ წუთს,“ და უფრო მაგრა მიეკრო სოფიო, დახეიდა საათს.

„დღეს მაინც აღარა იქნებარა და ჩვენ შეგვიძლიან წ-ვიდეთ. მიიხედ მოიხედა, მოშორებით ეტლი დაინახა, მოიხმო. ჩასვა სოფიო და მოუჯდა მკერდით. უთხრა ერთი სასტუმროს მისამართი მეეტლეს.

როტმისტრს სოფიო ერთსა და იმავე სასტუმროში არ დაჰყავდა.

ქალაქის თითქმის ყველა სასტუმროში ჰქონდა დაქირავებული ნუმერი სხვა და სხვა სახელზე. ყოველ სასტუმროში აგრეთვე ჰყავდა თავისი აგენტი „ლაქია“, მაგრამ სოფიოს მათგანი არავინ იცნობდა. მუდამ სქელი ბადეთი აფარებული ყოველთვის სხვა ტანისამოსში, სოფიოს არასოდეს ორჯელ ერთსა და იმავე სასტუმროში ვერ დაინახამდენ.

მივიდნენ სასტუმროში. აიყვანა კიბეზე როტმისტრმა სოფიო, თავის გასაღებით გააღო ნუმერი. ორ ოთახიანი კარგად მოწყობილი ნუმერი. ერთი სასტუმრო, მეორე საწოლი ოთახი. სოფიო შევიდა საწოლ ოთახში, იცოდა, შეჩვეული იყო, რომ როტმისტრი ეხლავე ლაქიას მოიხმობდა ზარით.

მართლაც როტმისტრმა დაურეკა ზარი. წუნარად

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საბჭოთა აღმშენებლობა.

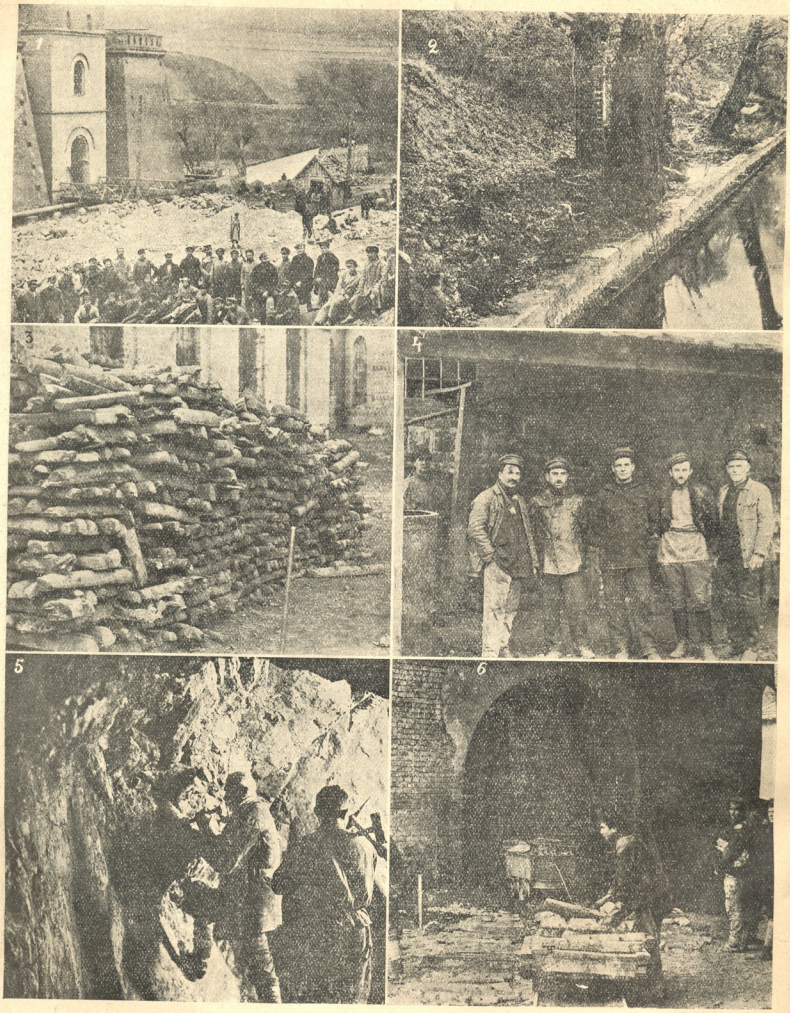

ჩატახის თუჯის ქარხანა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საბჭოთა აღმშენებლობა.

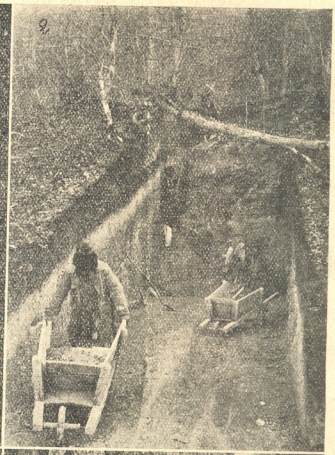

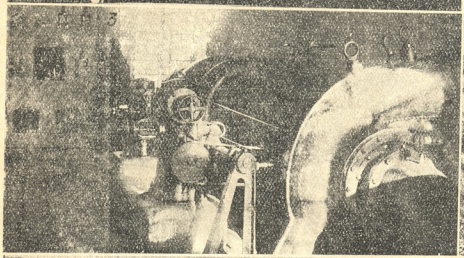

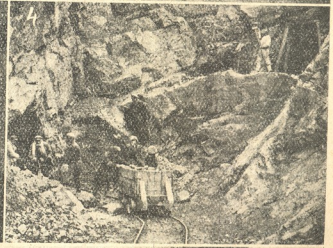

ჩათახის ტუჯის ქარხანა.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

შემოიღო კარი და გამოჩნდა ლაქია, ღიმილით დაუკრა თავი როტმისტრს. „გამარჯობა“, სიცილით შესძახა როტმისტრმა: „აბა მაგიდა ცალიერია... სწრაფად, თორემ... დრო ცოტა გვაქვს“...

— „მესმის, ბატონო,“ და გაქრა ლაქია, ცოტა ხნის შემდეგ კვლავ კარი გაიღო და ლაქიამ შემოიტანა დიდი საინით კონიაკი, სხვა და სხვა საუზმეულობა, ხილი. იცოდა როტმისტრის ჩვეულება. დადგა მაგიდაზე და უმალ გაქრა. როტმისტრმა ჩაკეტა კარი, გაიძრო „სერთუკი“ და დარჩა პერანგის ამარა.

„აბა სოფიოჯან, არ გშიან... მე კი ძალიან მშიან.. მობრძანდი ჩემო გვრიტო, „შესძახა როტმისტრმა სოფიოს.

სოფიომ მოიხსნა „შლიაპა“ და პირბადე, გაიხადა „ჟაკეტი“ და გამოვიდა როტმისტრთან. ღრმად ამოკრეფილი კაბა, გაშიშვლებული მკლავები.“ მარმარილოსავით თეთრ კანს, ოდნავ სიწითლე ღებავდა, ფუნჩულა ხელები, მაღალი, ლამაზად მოყვანილი გულმკერდი, გაფითრებული სახე, შავი, ღრმად ჩაცვინული დიდი თვალები, სქელი დახუჭუჭებული გიშრის თმა, ოდნავ დასრულებული მოქნილი ტანი.

— „ჰა, მამხნევებ .. ნუ გეშინიან, ამოდენა მარხვამ ისე გამამხნევა, რომ... საზარლად გადიხარხარა როტმისტრმა და გამოცალა ჭიქა.

სოფიომ იცოდა რომ როტმისტრს მალე ეკიდება, მაგრამ მალე გამოფიზიზლებაც იცის. ამიტომ უსშირა კონიაკით გამასპინძლებას. კიდევ ზედი ზედ ორი ჭიქა გადაკვრეინა. ახლა კალთაში ჩაუჯდა და კვლავ ეხვეწებოდა დალევას. როტმისტრს მოეკიდა, შეზარხოშდა, ენა ებმებოდა, დორბლი ჩამოსდიოდა, დაუწყო სოფიოს კაბის ხელით ფათური, გაუღეღა მთლად გულმკერდი, მერმე ბარბაკით წარმოდგა და აქ ჩინა მისმა ხეიცურმა ბუნებამ სავსებით თავი.

„ეხლა კი... დროა... წავიდეთ...“ უხეშად მოხვია ხელი სოფიოს და თითქმის ძალით გაათრია საწოლ ოთახში. გახდა არ დააცალა და ისე დაადგო ლოგინზე.

მაგრად მოკუმშა ტუჩები სოფიომ. თვალები დახუჭა. აღარაფერს გრძნობდა, მხოლოდ ერთი აზრი უტრიალებდა თავში: „ღმერთო, ძალა, ძალღონე მეყოს...“

უხეშად, მხეცურად აშიშვლებდა ქალს როტმისტრი, სიმთვრალის გამო ვერ ახერხებდა, ცხარობდა, ოვინებო-

რ ე ვ ო ლ ი უ ც ი ა.

როტმისტრმა ვეღარ მოითმინა, გაქანდა და მაგრად ჩაიკრა გულში სოფიო. დაუწყო გაშმაგებით კოცნა.

„მოიცა, გიჟო,“ ვითომ ხუმრობით იშორებდა სოფიო: „მოესწრობი მე მშიან და მწყურიან!...“

„ოჰ, უკაცრავად, ჩემო გვრიტო, მართალია რომ გამაგიჟე... გაუშვი ხელი. მიუჯდნენ მაგიდას. როტმისტრმა აავსო ორი დიდი ჭიქა კონიაკით. დალიეს. შეექცნენ. სოფიომ ცოტა ხნის შემდეგ აუვსო კვლავ კონიაკით ჭიქა როტმისტრს.

„დღეს უსათუოდ უნდა დაითვრე. ნასვამი მეტად მომწონხარ... მართლა კარგი ხარ... თითქოს მორცხვად დაუმატა სოფიომ.

და .. იგრძნო სოფიომ საზარელი სუნთქვა, სლოკინი და ინსტიქტიურად როტმისტრს ხელები ყელზე მოუჭირა, თითქოს უნდა მოეშორებინა. უჭერდა მაგრად ხელებს, მაგრამ მისი პაწია ხელები როტმისტრის ხარისავით კისერს ვერა სწვდებოდა... „ვერ დავაღრჩობ, ვერ შევძლებ... მერე, მერე... ღმერთო ღონე... როტმისტრს მეტად მოეკიდა კონიაკი, ვეღარ შესძლო და უცბად ლოდივით გადაგორდა იქით ლოგინზე და უმალ ხვრინვა ამოუშვა. წამოხტა სოფიო, ჩაიცვა, გაისწორა, მივიდა პირსაბანთან,—პირი დაიბანა. გამოვიდა მეორე ოთახში და ჩაჯდა სავარძელში. იცოდა სოფიომ ორი, სამი საათის შემდეგ როტმისტრი გამოიღვიძებდა და წყალს მოითხოვდა. ოღონდ არ

ეროვნული ბიბლიოთეკა

დაეძინოს თვითონ სოფიოს. წუხელის თვალი არ მოუთვლემია და დღევანდელმა ტანჯვამ ისე მოშალა და მოქანცა, რომ სავარძელში სთვლემს. წამოხტა, გაიარ გამოიარა, ძილი თითქმის გააქრო, კვლავ სავარძელში ჩაჯდა, ცხელა ოთახში, მაგრამ სარკმელის გაღების ეშინიან, ვაი თუ დაინახოს ვინმემ. აზრი აღარ მუშაობს, ბურუსში ეხვევა. არც სძინავს და არც თითქოს ღვიძავს, მთელი სხეული მოდუნებულია. აი ვალიკო, ბავშვით ხელში. როგორ უცინის ბავშს... არა, არა ვალიკო არ არის. ეს ხომ სტუდენტია, ახალგაზრდა, წითელ ლოყებით... მაგრამ რატომ ასე უცბად დაეძინა სახე..? ეს ხომ მისი დედაა...

„სოფიოჯან, წყალი... ზელთერის წყალი“, საიდანაც შორიდან მოესმა სოფიოს...

— „ვინ მეძახის?.. ვინა არის?“..

უეცრად წამოხტა, კვლავ მოესმა:... ზელთერის წყალი, გამოერკვია. ჯიბეში ხელი. ამოიღო წამალი, მივიდა მაგიდასთან, ჩაბანია ჭიქაში და მოუშვა სიფონი. მაგრად სცემს ნაკადული ჭიქის ძირას, „რა ლამაზად ხტუნაობენ და ბრწყინავენ წინწკლები“, ფიქრობს სოფიო.

„რა დაგემართა, მწყურიან...“ ესმის ხრინწიანი ხმა.

— „ეხლავე“, უძახის სოფიო, მიაქვს სავსე ჭიქა, მაგრად უჭერს ხელს, არ გაუფარდეს ხელიდან.

მიუახლოვდა როტმისტრს, აწვდის და ვერ მიუწვდენია, თითქოს ვიღაცა ხელს უჭერს, როტმისტრი უცბად წამოჯდა, გამოიშვირა ხელი, წაართვა ჭიქა და გადაყლაპა. წატორტმანდა სოფიოს წინ, ხელი უნდა ეტაცნა, მაგრამ გვიანღა იყო...

ალბად რაღაც გემო იგრძნო როტმისტრმა, შეხედა სოფიოს.

„ეს რა —აია... მაგრამ სიტყვა ყელში გაეჩხირა, ხელი ყელზე იტაცა, მერე როკორც ბურთი ისე ახტა ლოგინზე, ისევ დაეცა. უცნაურად დაიკლაკნა. მაინც ცდილობდა თითქოს წამოდგომას და ხმის ამოღებას, მაგრამ მხოლოდ საზარლად იკლაკნებოდა და ხრიალი ამოსდიოდა. საზარელი სანახაობა იყო. თვალები გადმოვარდნილი, სახეზე საშინელება აღბეჭდილი... მაგრამ სოფიო ადგილიდან ვერ ინძრეოდა. გაშტერებული უცქეროდა, თითქოს იზიდავდა ეს საშინელი სურათი... ერთი კიდევ ... ღაც ძალამ ბურთივით აისროლა როტმისტრი, უცნაურად გადატრიალდა და გაიშოთა ლოგინზე უძრავად. ცოტა ხანს კიდევ გაშტერებული უცქეროდა სოფიო. მერე უცბად მოტრიალდა და კუთხეში დიდ სარკეს შეხედა, ვერ იცნო თავისი თავი, შეშინდა, პირზე ხელები აიფარა, მერე მოტრიალდა, დაინახა შლიაპა და ჟაკეტი, ჩაიცვა, დაიხურა. გამოვიდა მეორე ოთახში, აქაც სარკე დახედა. მაგრამ იცნო თავისი თავი. „რა უცნაურად ამწეწია ამბა“. იფიქრა, მოიხადა შლიაპა, გაისწორა თმა, დაიხურა ისევ, მივიდა მაგიდასთან, ჩამოუშვა ჭიქაში ზელტერის წყალი, ასწია ჭიქა დასალევათ, კვლავ თვალში ეცა წინწკლების ბრწყინვა. არა დალია, ისევ დადგა ჭიქა. წამოვიდა გასავლელ კარებისაკენ, აქ გაიფიქრა: „რაღაც დამავიწყდა...“ მაგრამ რა. ვერ მოეგონა. მოტრიალდა, მიიხედ მოიხედა, მოჰკრა თვალი მეორე ოთახში ლოგინს.

„რა უცნაურად წევს,“ გაუკვირდა. მივიდა ისევ კარებთან, გაიღო კლიტე, გამოიღო გასაღები, გავიდა, მოხურა კარი, ჩაკეტა გასაღებით და ჩაიდო ჯიბეში გასაღები, მაშინალურად. და კვლავ არ ეშვებოდა აზრი: „ღმერთო, რა დამავიწყდა? მაგრამ ვერ იგონებდა რა.

ჩამოვიდა კიბეზე, კარი გაუღო ნამძინარევმა მეკარემ. სქელი პირბადე ჰქონდა ქალს აფარებული. ადგეც გაიფიქრა მეკარემ: „იქ შიშველი იქნებოდი და აქ ბნელაში ასე იფარავ სახესა-ო... ახალია... არ მინახავს!! მიხურა კარი. ქუჩაში სიომ გაჰკრა სოფიოს სახეს. შუაღამე იქნებოდა, მიდიოდა სოფიო შინისაკენ, თავი გაბრუებული ჰქონდა, მარტო ისევ ერთი აზრი უტრიალებდა: „რა ვქნა, რა დამავიწყდა.“ არ ეშვებოდა ეს აზრი, მაგრამ მაინც ვერ მოეგონა რა...

გაიარა ორი ქუჩა, აქ უცბად მოაგონდა: „ეტლი უნდა დავიქირაო, მე ხომ დავპირდი ვალიკოს... ჰო, ეტლი, აი ეს დამავიწყდა.!! დაიქირავა, ჩაჯდა და მალე მიაქროლეს სახლთან. ჩამოვიდა ეტლიდან „ფული უნდა მივცე იფიქრა... მაგრამ: „რედიკული!?!!.. რედიკული არსად იყო... რედიკული იქ, სასტუმროში დარჩა.

ი. გედევანიშვილი.

(დასასრული იქნება)

მუშათა „ჯგუფი,“ შემადგენლობით 16 კაცი, რომელთაც გადმოიტანეს ორთქლმავალი მანჭანა და მისი მოწყობილობა სოფელ ანკერპიდან (ბორჩ. მაზ.) და სამი თვის მუშობის განმავლობაში ბრწყინვალეთ შეასრულეს დავალებული მათზედ ამოცანა, რისთვისაც შეტანილი არიან წითელ დაფაზე.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ჩათახის ქარხანა.

(ნაწყვეტები პოემიდან: „ახალგაზრდა საქართველო“).

ძველი ბოლნისი
სარკინეთით
და სახუნდარით.
თფილისის ახლოს:
სამოცი ვერსი
გრძელი შარა-გზით.
ძველ საქართველოს
მეფეებს,
რომ ენახათ
სიზმრათ.
ებრძანებიათ:
„ღმერთმა დასწყევლოს!
ნუ ვკარგავთ დროს,
არ ღირს ოფლის ღვრათ!
ეკლნარი არის
გაუვალი მიდამოებით.
ტყიანი მთები,
არსად ს

ეროვნული ბიბლიოთეკა

Ვ. ᲑᲠᲘᲣᲡᲝᲕᲘ

დაბადებიდან 50 წლის იუბილეისთვი

ᲕᲐᲚᲔᲠᲘ ᲑᲠᲘᲣᲡᲝᲕᲘ.

ვალერი ბრიუსოვი დაიბადა 1873 წ. მოსკოვში, განათლებულ ვაჭრის ოჯახში. მისი წინაპარი სწერდა ლექსებს, დრამებს და მოთხრობებს; მისი მამა ბეჭდავდა ლექსებს პატარა ჟურნალებში. ბრიუსოვმა მიიღო ფილოლოგიური განათლება მოსკოვის უნივერსიტეტში. როგორც პოეტი პირველად გამოვიდა 1894 წ. ის იყო მეთაური პოეტების-დეკადენტების. მისი ინიციატივით და უახლოესი თანამშრომლობით იბეჭდებოდა კრებულები: „რუსი სიმბოლისტები“, სადაც პირველად ჩაეყარა საძირკველი რუსულ სიმბოლიურ პოეზიას. შემდეგ ბრიუსოვმა გამოსცა ახალი წიგნები და ბროშიურები: „პოლ ვერლენი. რომანსები უსიტყვოდ, (მოსკოვი 1894 წ.), „შედევრ-კრებული ლექსების“. (მოსკოვი-1895 წ.). „ეს მე ვარ.“ ახალი წიგნი ლექსების. (მოსკოვი, 1897 წ.), „ხელოვნებაზე წერილები,“ (მოსკოვი 1899 წ.), „Tertia Vigilia. წიგნი ახალი ლექსების“, Urbi et orbi-ახალი ლექსები (1903 წ.) მისი შესანიშნავი წიგნი „Венок“ გამოვიდა 1906 წ. შემდეგ დაიბეჭდა 1909 წ. მისი წიგნი „Все напевы“. ბრიუსოვის წინასიტყვაობით და მისი შენიშვნებით მოსკოვის გამომცემლობამ „სკორპიონმა“ გამოსცა პოეტის ალექსანდრე დიბროლიუბოვის ლექსების კრებული, მიროპოლსკის „ლექსები“, პუშკინის წერილები. ახალი მასალები. კრიტიკულ, და ბიბლიოგრაფიულ ეტიუდებს, რეცენზიებს ბრიუსოვი ათავსებდა „რუსულ არქივში“, „ყოველთვიურ თხზულებებში“, „ხელოვნების სამყაროში“, და „ახალ გზაში“ (ხანდისხან ავრელის პსევდონიმით). 1900 წ. 1903 წლამდე იყო „რუსულ არქივის“ რედაქციის მდივნათ და იღებდა მხურვალე მონაწილეობას „ახალ გზაში“, სადაც, სხვათა შორის სწერდა პოლიტიკურ მიმოხილვებს, იღებდა აქტიურ მონაწილეობას მოსკოვის კრიტიკულ და მხატვრულ ჟურნალის „Весы“-ს გამოცემაში, როგორც ერთ-ერთი რედაქტორი. ისტორია ამ ჟურნალისაკრის ისტორია რუსული სიმბოლიზმის. მისი ხელმძღვანელობით გამოდიოდა ალმანახი: „ჩრდილოეთის ყვავილები“. უკანასკნელ წლებში ის ათავსებს ლონდონის და პარიზის ჟურნალებში რუსული ლიტერატურის წლიურ მიმოხილვებს. 1914 წელში ბრიუსოვმა გამოსცა თავის ლექსების წიგნი: „Зеркало Теней“, უფრო ადრე მან დაბეჭდა მთელი წიგნი მოთხრობების „Земная ось“, რომელთაც ეტყობა ედგარ პოეს გავლენა. გამოსცა წიგნი „საფრანგეთის ლირიკოსები“. დაბეჭდა ორი დიდი რომანი: ერთი რომის ცხოვრებიდან ჟურნალ „რუსულ აზრში“ და მეორე გერმანულ რენესანსის ეპოქიდან—ჟურნალ „ვესებში“. იმის კალამს ეკუთვნის დრამა „დედამიწა“, რომელიც დაბეჭდილი იყო „ჩრდილოეთის ყვავილებში“. მან დასწერა წერილები ტიუტჩევზე, ბარატინსკიზე, კაროლინა პავლოვაზე. პირველად უძღვნა წერილი მეცნიერულ პოეზიას, რომლის წარმომადგენელია საფრანგეთში რენე გილი. ბრიუსოვს უნდოდა გამოეცა ორიგინალური წიგნი ლექსების „Сны человечества“, სადაც იმას უნდა მოეცა პოეტური ნიმუშები ყველა ეპოქების—დაწყებული საბერძნეთიდან და გათავებული სპარსეთით. ეს გეგმა იყო განხორციელებული მხოლოდ ნაწილობრივ. სირინის გამომცემლობამ დააპირა ბრიუსოვის მინუმენტალური გამოცემა 25 წიგნად, და კიდეც გამოვიდა თორმეტი წიგნი, მაგრამ გამოცემა არ არის დამთავრებული.

ბრიუსოვი მიემხრო ოქტომბრის რევოლიუციას და თუ ის წინად ოცნებობდა მოსკოვზე, როგორც მესამე რომზე, ახლა ის ადიდებს რუსეთს, როგორც რევოლიუციის ავანგარდს. ის ადიდებს პარიზის კომუნარებს და პერიკლს უპირდაპირებს ლენინს, უძღვნის ლექსს ლუნაჩარსკის, შრომას, ჩაქუჩს და ნამგალს. უკანასკნელი მისი ლექსების წიგნებია: “Миг“, „Последние мечты“, „Дали“.

ყოვლად შეუძლებელია პატარა წერილში ბრიუსოვის დაფასება, ამისთვის საჭიროა დიდი მონოგრაფიები, რადგანაც მისი მოღვაწეობა მეტად მრავალმხრივია, როგორც პოეტის, პროზაიკის, დრამატურგის, პუბლიცისტის, მთარგმნელის, მეცნიერის და პოეზიის მასწავლებელის. ამ მრავალმხრივობით ბრიუსოვი მოგვაგონებს პუშკინს და შეიძლება გოეტესაც. ბრიუსოვი უთუოდ პოეზიის ენციკლოპედისტია.

უპირველეს ყოვლისა მან დაუბრუნა რუსულ პოეზიას პუშკინის პოეტური ფორმის გრძნობა და შეიძლება ითქვას, რომ თავისი კლასიკური ლექსებით და გამოკვლევებით ხელმეორედ აღმოაჩინა პუშკინი. ის თავიდანვე იყო რუსეთში სიმბოლიზმის პროპაგანდისტი („ფრანგი ლირიკოსები“) და გაკაფა, მოამზადა ასპარეზი ასეთ წმინდა სიმბოლისტებისათვის, როგორიც არიან ანდრეი ბელი და ბლოკი. თვით ბლოკი რამოდენიმედ მისი მოწაფეა. ბრიუსოვმა მისცა სახელი მის პირველ წიგნს: „Стихи о Прекрасной Даме“. ბრიუსოვის პირდაპირი მოწაფეა ნიკოლოზ გუმილიოვი, სერგეი სოლოვიოვი, როსლა-

ვლევი, ვალერიანი და ბევრი სხვა. გუმილიო

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ᲥᲐᲚᲐᲥᲘ.

დიფირამბი.

შენ, როგორც მეფე, ბატონობ ბარზე.
ზეცა დასერე ცეცხლის ცხრილებით,
დაუზოგველად შემოიგარეს
შენი საზღვარი ქარხნის მილებით.

მინის, აგურის და ფოლადისა,
გადახაზულო რკინის რკალებით,
ხარ ჯადოქარი სამარადისო
ადამანტიურ იდუმალებით.

როგორც დრაკონი უფრთო და მწყრალი,
ჩასაფრებული, სდარაჯობ წლობით,
დაუშრეტელი გაზი და წყალი
რკინის ძარღვებში დაგიდის ხმობით.

შენი სტომაქი ხარბი, მშიერი,
ჟამთა ნადავლით ვერ გამაძღარა;
მასში მრისხანენს ბოლმა ძლიერი
და სიღატაკე ღრიალებს მარად.

ჭკუაკბიერო! ავ მოსაზრებით
სივრცე კოშკებით შენ შემორკალე.
შენ საზღიმო დადგი ტაძრები,
სად მიეც ბინა წიგნებს და ქალებს.

შენ თვითონ იწვევ ულმობელ მტერებს.
შენ გამოიხმობ ურდოს თავებას.
და შავ მიტინგზე გზავნი ქიმერებს:
სიმშილს, სიგიჟეს, ამპარტავნებას.

და როცა ბროლის სახლებში მოდის
კვლავ გარყვნილება ცეცხლის სალამით,
მაღალ ჭიქებში ხმაურობს ოდეს
ტკბილენებიანი წუთების შხამი,

პირქუშ მონების მოღუნე მხრები,
რომ დაუდგრომელ მძიმე ხვლებით,
რატაციონის მძლე მანქანები
კვეთდენ მახვილებს მეტ გახელებით.

ცბიერო ბელო ჯადოსან ცქერით!
ბრმა გაბრაზებით და წყრომით სავსე,
სიკვდილის დანა გიჟი იერით
ენ თვით ამპრთე საკუთარ თავზე.

ᲑᲔᲓᲜᲘᲔᲠᲔᲑᲘ.

აელვარდება მომავალში სხვა საუკუნე,
რომლის ვარსკვლავი ეზმანება ქვეყნიერებას.
დადგება მაგრად გაბედული ადამიანი
თავის საკუთარ პლანეტაზე ზეცის წინაშე.

ერთი ქალაქი დედამიწას შემოსავს ყველგან
ბრწყინვალე მინის გამსჭვირვალე, ნათელ სამოსით,
რომ მოალერსე გაზაფხული იყოს მარადი,
ფურცელთა მწვანე შემოდგომით რომ არ ჭკნებოდეს;

რომ აღარ იყოს გათენება და დაღამება,
იყოს სინათლე, მოკლებული ჩრდილსა და ღრუბლებს,
რომ ეს ქვეყანა აღარ იყოს ჩემი, ან შენი,
რომ იგი იქცეს საკუთრებად მოარული ხალხთა.

და დამონებულ სტიქიების დიდი მყრობელნი,
მთელი ბუნების ნებიერი ნამოღარები,
გამარჯვებულნი, მხიარულნი შეუდგებიან
ვით მარად ზეიმს, აღტაცებულ წლებისა მართვას.

თავისუფლებას და ერთობას, და ყოველივეს,—
რაც ჩვენ გვწყურია, აღსრულება რისი არ გვჯერა,
რასაც ვერავინ ჩვენთაგანი დაეწაფება,—
ისინი ერთად იგემებენ—უსაზღვროდ, სრულად.

და ნიღაბახსნილ საიდუმლოს სპეტაკი წყარო
მათ ცოდნის წყურვილს გააფთრებულს სწრაფ დაამშვიდებს.
ხორცად ქცეული, უმაღლესი მშვენიერება
დაუსრულებელ მათ სურვილებს უხვად დაატკბობს.

და დროთა სვლაში ჩვენ დავრჩებით როგორც ნაკელი,
ჩვენ ვინც დავეძებთ სიყვარულსა, ერთობას, რწმენას.
და ჩემგან ნამღერს წარსულ დროში ქება-დიდებას,
ვიცი, ქვეყანა მომავალი ვერ გაიგონებს.

და ჩვენ დავრჩებით ვით ზღაპარი, ბოდვა, სიზმარი,
კოშმარი ავი, უჩვეულო და საშინელი.
ისინი მოვლენ მაშინ, როცა კიდევ მივდივართ.
იმათ ყველაფერს გადუხდიან... ჩვენ ტკვილად ვკვდებით.

დე, იყოს ასე! დე, გამტეხე ბედო შავბირო,
მომავლით სუნთქვა მაინც დიდათ სანუგეშოა.
არის თუ არა გზა ნამდვილი საფლავთა შორის,
მე ვარ, ვიყავი, უკვდავება მე არ მჭირდება!

ᲙᲐᲚᲐᲢᲝᲖᲘ.

კალატოზო, კალატოზო, თეთრ და ფართე წელსაფარით.
რას აშენებ მანდ და ვისთვის?
— ხელს ნუ გვიშლი, ჩვენ ვაშენებთ მეტ სიჩქარით
საპყრობილეს ბოროტისთვის.

კალატოზო, კალატოზო ერთგულო და ნიჩბიანო—
მასში ვინღა ატირდება?
— ალბათ არც შენ—ბედნიერი და არც შენი ძმა სვიანი—
თქვენ ქურდობა არ გჭირდება.

კალატოზო! გძელ ღამეებს—უძილო და ცრემლმფრქვეველი,
მასში ვინღა გაატარებს?
— შეიძლება ჩემი შვილი—ისეთივე მუშა წრფელი—
ბედი ერთხელ არ გვახარებს.

კალატოზო, კალატოზო, მოიგონებს იგი ალბად
მათ, ვინც ზიდა ქვა და მტვერი.
— მოგვეცალე! ეი, დადუმდი შენ—მანდ, დაბლა—
თვითონ ვიცით ყველაფერი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საბჭოთა აღმშენებლობა

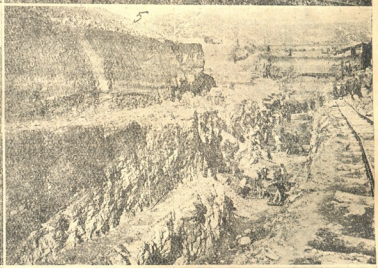

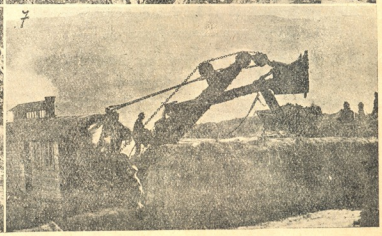

ზემო-ავჭალის ჰიდრო-ელექტრონის სადგური. (ზაჰეს).

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ერთი-მრავალთაგანი.

დილის სრული ათი საათი იქნებოდა, როცა გამოიღვიძა ბეკო არტემიჩმა, მაგრამ არა, კი არ გამოიღვიძა, არამედ ძალით გაღვიძა გაზაფხულის მცხუნვარე მზემ, რომელიც ის იყო ამოიწია სულ ზვივთ, ზვეით; მოადგა ბოლოს ბეკო არტემიჩის ოთახს, და რა დაინახა ფანჯრიდან მწოლიარე ბეკო არტემიჩი, რომელსაც უზრუნველოდ ეძინა გაწიწმატებულმა მოიკრიბა მთელი თავისი ძალ-ღონე და ელეკტრონის სისწრაფით სტყორცნა მას პირდაპირ თვალებში თავის სხივები. და ბეკო არტემიჩსაც, ეუცხოვა ეს, შეკრთა, თვალები დაამყიტა და ოჰ, რას ხედავს?! მზე მის თვალებს და პირისახეს ეალერსება, ელიტინება, თითქოს ელაპარაკებაო: „ადექი, ზვეით ჩემო ბეკო არტემიჩ დროა უკვე. ნუ არცხვენ დღის სიცხოველესო“. ან და კიდევ, თითქოს ემუქრებაო,—გიტტუკს, ჩავიცვამ პალტოს, დავიხურავ თავზე ჩემს ქოკეს, ავიღებ მერე ჩემს ტროსტს ხელში და... აი, გიდი... გიყვარდეს ქალაქის ბაღში სეირნობა და დროს გატარება. დაუყრი თავს აქაურ მასწავლებლებს, აფიცრებს და სხვა ნასწავლ ხალხს და დაუწყებ მე, მე ბეკო არტემიჩი ამათ ქადაგს... ახ, სად იქნები მაშინ ჩემო სულის კლიტეე, ანუშკა არშაკოვნა... ყოველთვის, რომ მისაყვედურებდი: არა ხარ ინტელიგენტი, არ იცი სხვებივით ქადაგიო; აი, დედასა! იყვე შენ ერთი აქ და, მაშინ ნახავდი, თუ არა ვარ ინტელიგენტი, თუ არ ვიცი მეც ქადაგი... ისე გამრავალ მიტინგზე და დავიწყებ ლაპარაკს, რომ ყველა, მე შემომაცქერდება, დამიკრამს ტაშს, ხალხი მიყვირებს ვაშას,—აი სწორედ ისე, როგორც ეს მანდ ერევანში უქნეს ერთ სომხის დაშნაკცუტუნის დეპუტატს. ხო და, შენცა

საბჭოთა აღმშენებლობა

ქვაბის გადატანა ზოკორნინის დაღმართის რბილ ნიადაგზე.

რებ ყოფას, ნებით თუ არ ადგები, ძალით აგაგდებ, ისე დაგწვავ და დაგდაგამ ჩემი სხივთა ციალითო.“

მაგრამ ბეკო არტემიჩს ყურადღება არ მიუქცევია მზის ცელქ სხივებისთვის. არც იმისთვის მიუქცევია ყურადღება თუ რათ ფართხალებდნენ და ჭიკჭიკობდნენ ეგრე ძალზედ მის ფანჯარასთან მაგარ ხეებზე ჩიტუნები და ისიც გადაბრუნდა რა მეორე გვერდზე, იწყო ფიქრი: თუ, როგორ იმოგზაურა მან წინა დღეს; ან და კიდევ: თუ როგორ უნდა გაატაროს მან თავის სამშობლო ქალაქში დრო.

— ახ, რა კარგი აზრი მომივიდა თავში, რა კარგი, როცა გადავსწყვიტე, რომ აქაურ ცნობის მოყვარე ინტელიგენციას უამბო უცხო-სენსაციური ამბავი, რომ მე ეს არის ეხლა დავბრუნდი რუსეთიდან, რომ იქ ბალშეკიკები ყველას ხოცავენ, ხვრეტენ და ერთი არეულობა და ვაი—უბედურება აქვთ.., ახ, რა კარგი იქნება... დღესვე გადავალ მე, ქალაქში; გავიკეთებ ჩემ გალსჩემო სულის კლიტეე, ამას რა შეხედავდი შენებურათ სიხარულისაგან გადაკისკისებდი და შემდეგ კიდევ შეკვინტრიშტდებოდი და შეკვინტრიშდებოდი, ახ, რა მადლიერი მეყოლებოდი მაშინ, რა მადლიერი, მაგრამ ვაგლახ, რომ არ მყავხარ აქ და, რომ ვერ ვეღირსები შენი თაფლის ფერ თვალების მადლიან გადმოხედვას?!! —აქ ამოოხრა ბეკო არტემიჩმა, მაგრამ წუთი და, კვლავ განაგრძო თავის ოცნება:—ოჰ, და იმას ვამბობდი: დაუყრი თავს აქაურ ნასწავლ ხალხს და დაუწყებ ქადაგს: ხალხნო და ჯამაათნო, მე ეს-ეს არის ეხლა ჩამოველი რუსეთიდან და... მაგრამ რომ მკითხოს ვინმემ, რომელი ქალაქიდან, რომელი გუბერნიიდან ჩამოდიო?!!—და აქ ჩაფიქრდა ბეკო არტემიჩი, ჩაფიქრდა იმისთვის რომ, საჭირო შეიქნა მისთვის მოიგონოს რუსეთის რომელიმე ქალაქის სახელი, რომ შემდეგ სიცრუეში არ დაიჭირონ, სირცხვილი არ ჭამოს.

— მოსკოვი?!.. პეტროგრადი?!.. არა, რაღაც ეს ქა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლაქები არ მომწონს, ყველამ იცის. მე უფრო სხვანაირი ქალაქი უნდა მოვნახო, უცხო სახელის მქონე, რომ მაყურებელთ ყოველივე უცხო უამბო.

— და კვლავ ჩაფიქრდა ბეკო არტემიჩი, მაგრამ მას უცებ გაახსენდა, ოდესღაც, სადღაც გაგონილი ქ. იაროსლავის სახელი და იმანაც, ამ გახსენებით სახე გაბრწყინვებულმა, სიხარულით წამოიძახა:

— დიახ, იაროსლავი, იაროსლავი კარგათ გამახსენდა?!!—და აქ კიდევ სიხარულისაგან აღტაცებულმა ბეკო არტემიჩმა ერთი კიდევ გაიზმორა ლოგინში, შემდეგ გადისო „ანგლიკურად“ (ბეკო არტემიჩის ტერმინია) გაპარსულ ულვაშებზედ ხელი და კვლავ განაგრძო:

— დიახ, იაროსლავი!.. წავალ და დავიწყებ ქადაგს: ხალხნო და ჯამაათნო, მიყურეთ და მისმინეთ მე. აქ კი ჩემს გალსტუკს ცოტათ ზეკით აკეკ, რომ ყველამ შეხედოს, რომ მეც, „ჩაკასტიუმ-ჩაგალსტუკებული“ ვარ და ასე ამაყად, თავდაჭერილი, დავიწყებ რიხიანად:

ეს ეს არის მე ეხლა რუსეთიდან ჩამოვედი და... (იაროსლავი კი მარაგათ მექნება, რომ მკითხოს ვინმემ რომელი გუბერნიიდანო, უცებ მივახალო: უასუხებ იაროსლავიდან.) მე ეხლა რუსეთიდან ჩამოვედი და... ახ, რომ იცოდეთ რა ამბავია იქ... დიდი და პატარა, კატა და ძაღლი ერთი მეორეში არიან დომხალოვით არეულნი. ძაღლი-კატას ვერ ცნობილობს და პატრონი ძაღლს და აი, ამ ანარქიაში და უბედურებაში გამოდიან ბოლშევიკები და ქლეტენ და ქლეტენ ხალხს. არავისი შებრალება არა აქვთ, არავისი. ყველას ხვრეტენ ი უღმერთონი დიდსა და პატარას, კაცსა და ქალს, კატას და ძაღლს...—ეს ეხლა აქ მოკლეთ გავითვალისწინე, თორემ იქ, რომ გამოვალ იქ, მიტინგზე—ხალხში ისე ლამაზათ და მხატვრულათ ვიტყვი, რომ ყველა ; აკვირვოს და აატიოოს იმ საწყალ რუსეთის უბედურებამ... მერე კი მოვყვები ჩემს თავგადასავალს. ვიტყვი, რომ მე იქ მენშევიკურ პარტიაში დიდათ ვმუშაობდი და ვმოღვაწეობდი, რომ მე მიცნობდნენ თვით ჩხეიძე-წერეთელ-მარტოვი და არა თუ მარტო მიცნობდნენ, არამედ მათთან ერთად ვსადილობდი და ვთვრებოდი კიდეც თქო.

— ეს ცოტა გადაჭარბებული იქნება, მაგრამ არა უშავს... ისინი ვერაფერს ვერ შემიტყობენ და მეც მათ თვალში დიდი სულ დიდი კაცი შევიქნები და იტყვიან ისინიც გაკვირვებულნი:

— „ბიჭოს! ეს ვინ ყოფილა?! ამდენნანს რატომ ვერ ვიცნობდითო!!! და ყველა შეეცდება ჩემს გაცნობას, ჩემთან დაახლოვებას... და მეც და მეც, ხე-ხე ეს მინდა... გუშინდელი ლაქია და მოსამსახურე ამ ქალაქში დიდებული კაცი გავხდები, ყველა ჩემი პატივისმცემელი და მოკეთე იქნება და... ბარიშნებიც, ბარიშნებიც, ახ, დავენაცვლე ყველას, სულ ჩემთან იქნებიან, სულ მე დამიწყებენ არშიყობას... და მეც ერთ მათგანს, რასაკვირველია ყველაზე ლამაზს, ნასწავლს და მდიდრის შვილს ცოლათ შეეირთავ... მართალია, ეს ღალატი იქნება ანუ შკა არშაკოვნას მიმართ, რომელსაც უკვე დიდიხანია შეეფიცე რომ მასზე ჯვარს დავიწერ, მაგრამ რა გაეწყობა; აქ მე არ ვიქნები დამნაშავე, არამედ ამისი მიზეზი იქნება ის დიდება და ღირსება, რომელითაც მე დამაჯილდოვებს აქაური საზოგადოება... და მართლაც რა განსხვავებაა, რა უფსკრულია ჩემის მომავალის და ლაქიობის მდგომარეობის შესახებ. იქ, რო ვიყავი ერევანში ლაქიათ, ყველა პატარა კატუნიათ მთელიდა და მეც მოსამსახურე გოგოებთან მქონდა საქმე, მაგრამ დღეიდან კი, დღეიდან როცა ჩემი ჭკუით და მოხერხებით ეკრეთი დიდებული კაცი გავხდები, როგორ შემიძლია მოსამსახურე გოგო ცოლათ შეეირთო, როგორ შემიძლია მოსამსახურის გვერდით გავიარო?!! მაშინ ხომ ყველა ამიკიკვლდება, გამცინებს და მეც ხომ მოვკვდები სირცხვილით ხომ.., მაშ ვერა, ვერ შეგირთავ მოსამსახურე გოგოს... და შენც მაპატიე, ჩემო ანუშკა არშაკოვნა, მაპატიე, რადგან ამ დღეიდან ისეთი დიდებული და ღირსეული კაცი შევიქნები, რომ შენ ვერ გიკადრებ ცოლათ, ვერა... თუმცა ამაში დამნაშავე მე კი არა ვარ, არამედ ის ჩემი ღირსება და დიდებაა, რომელსაც შენდა საუბედუროთ ეკრე ადგილათ მოვიპოვებ მე.—და აქ ბეკო არტემიჩი გადიწია თავის პალტოსკენ რომლის ჯიბიდან ამოიღო თავის ყოფილ საყვარლის ანუშკა არშაკოვნას პატარა ფოტოგრაფიული სურათი და დაუწყო ცქერა. შემდეგ კი, მოიმარჯვა საჩენებელი თითი და თითქოს მის წინ მართლა ცოცხალი ქალი დგასო, დაიწყო:—

— აი აქ,—დაადო თითი სურათს—ცოტათი ცხვირი ვერა გაქვს სწორი და კარგი... აქ კიდევ თმები ვერა გაქვს ისე ნაზათ და ლამაზათ დაწყობილი როგორც სხვებს... აქ კიდევ თვალები ნამეტანი დაჭეტული და გადმოყაჩული გაქვს და... ვერა, ვერა, ვერ შეგირთავ ანუშკა არშაკოვნა. მოსამსახურე და პროლეტარი კი არა მდიდარი და ნასწავლიც, რომ იყვე, მაინც ვერ შეგირთავ, რადგან... რადგან... მე, მე ბეკო არტემიჩმა, რომელიც მოვიპოვებ ასეთ სახელს და კაცობას, უფრო კარგი და ლამაზი ქალი უნდა ვითხოვო, ვიდრე შენა ხომ.. თუმცა, თუმცა, კიდევ მიყვარხარ, მაგრამ რა ვქნა... ძალით უნდა ამოვიგლიჯო ეს სიყვარული გულიდან, რომ მან ჩემი პატივი და დიდება არ შელახოს, არ შებღალოს...

— და აქ ბეკო არტემიჩმა ზიზღით დაგაილროლა კუთხისკენ სურათი, რის შემდეგ კვლავ განაგრძო:

— ხო და, იმას ვამბობდი: შეეირთავ ერთ ლამაზ ქალს, შემდეგ მიეალ აქაურ მეწშევიკურ ორგანიზაციაში და განვაცხადებ, რომ მე ერთი კარგი ჯამაგრირაენი ადგილი მსურს და ისინიც იმ წამში, მე, რომელიც ჩამოვედი რუსეთიდან, მოუტანე მათ ამბები ბოლშევიკებისა და რომელიც აგრეთვე ერთად ვსადილობდი და ვთვრებოდი ჩხეიძე-წერეთელ-მარტოვსთან, მომცემენ ერთ დიდ ჯამაგრიაან ადგილს და, აი გიდი! მიყვარდეს მაშინ ცხოვრება ბედნიერი და უზრუნველი. გვერდში კარგი ცოლი მეყოლება... ფუღეტიც ბევრი მექნება და რა მენაღვლება, ამ დაჯღეერეულ ქოხის მაგიერ ერთს კარგ ეტაჟიან სახლს წამოვეტიმავ. მაგრამ ახლა კი დროა წამოვდგე და გავსწიო ქალაქში.

— და ბეკო არტემიჩ წამოდგა ზანტათ, ჩაიცვა ტალახში და მტვერში ამოსვრილი დაცვეთილი შარვალი... ჩაიცვა დიდი ბრახუნა ჩექმები. შემდეგ მოიცვა პერანგზე მოლად გახუნებული ჟილეტკა და გასძახა თავის დედა მაკოიას, რომელიც ფუსფუსებდა იქვე ოთახში მომდგარ სამზარეულოში.

— დედი, ერთი წყალი მომიტანე, პირი დამბანინე.

— ეხლავე შვილო, ეხლავე, დაგენაცვლოს დედა შენი მაკოია—მოისმა სუსტი მოხუცებული ქალის ხმა. ბეკო არტემიჩმა წყალის მოლოდინში ხელები დაფშვნიტა, გადისო თავის „ანგლიკურად“ გაპარსულ ულვა-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

საბჭოთა აღმშენებლობა.

მეორე საბჭოთა მექანიკური ქარხანა შეკეთების დროს.

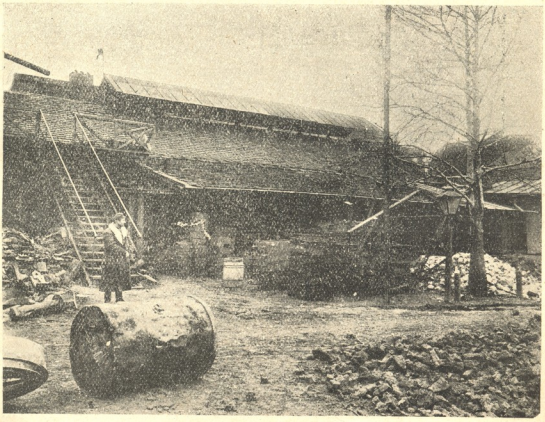

სამკედლო ცეხი. მეორე საბჭოთა ქარხანა შეკეთების შემდეგ.

შებზედ ხელი და გაიარ-გამოიარა თავის გალიასავით ვიწრო ოთახში. ცოტა ხნის შემდეგ მაკოიაც გამოჩნდა კარებში დოქით ხელში.

საარაკო რამ ქმნილება კი იყო ეს მაკოია... პატარა, ღრმა მოხუცებულების თუ ცხოვრების სიდუხჭირით წელში ოთხათ მოღუნული, ყავარჯნით მოსიარულე და სახითაც მრავალ ნაოჭების გამო დამახინჯებული, რომელსაც ტანზე ეცვა დახეული კაბა და გძელი ხალათი და თავზე ეხურა მთლად მჭვარტლში და ქვაბის მურში გათხუპნილი თავსაფარი, უფრო წააგავდა ერთ ერთ ცხოველს ვიდრე ადამიანს... მაგრამ კმარა.

ბეკო არტემიჩის დედაა ის, დედა... და კიდეც უღიმის ბეკო არტემიჩი თავი დედიკოს, უღიმის და მხიარულათ უშვერს მას პეშვს.

გაათავა ბეკო არტემიჩმა პირის ბანა, ღრეჭით მადლობა გადაუხადა მაკოიას, აი სწორედ ისე, როგორც უხდიდა მას მადლობას, მისი აღა, როცა პირს დააბანიებდა, რის შემდეგ პირ შემშრალებული მივიდა პატარა

ეროვნული ბიბლიოთეკა

სამკუთხა სარკესთან და დაიწყო შიგ ყურება.

მოწონს ბეკო არტემიჩს თავისი სახე, მაგრამ ყველზე უფრო მოწონს თავისი ულვაშები, რომლებიც თავის აღას თუ სხვა ბატონების წაბაძვით „ანგლიკურად“ ჰქონდა—შეკრეჭილი... ასე რომ როცა დახედავს ბეკო არტემიჩი სარკეში ამ თავის ულვაშებს, თავი განათლებული კაცათ ეჭვს წარმოდგენილი, ისიც ზეაღმტაც ოცნებებით ეძლევა ბედნიერებას. აი, ეხლაც ბეკო არტემიჩმა დაუწყო ცქერა თავის ულვაშებს და დიდხანს, დიდხანს ულიმოდა, ეალერსებოდა მათ. ბოლოს მოშორდა სარკეს, გაიკეთა კისერში მტვერში და ეუუქში განაცრისფერებული, მთლად დაეუქმილი ყელსახვევი, რომელიც ეგრე გაგიქებით მოწონდა ბეკო არტემიჩს და რომლითაც ის კიდეც ამაყობდა. ბეკო არტემიჩი კმაყოფილი თავის თავით და ტანისამოსით, ერთი თავისებურათ შეტრიალდა და გამოეშვიმა თავის დედა მაკოიას წინაშე.

— აბა, დედი შემომხედე, ხომ კარგი ბიჭი ვარ, ხომ კარგად მშვენის ეს „გალსტუკი“...

— კარგი ბიჭი მყეხარ შვილო კარგი. ყველაფერი ძაან გშვენის, დაგენაცვლოს დედა შენი მაკოია—მზრუნველობით ჩიფჩიფებდა მაკოია და თვალს არ აშორებდა ბეკო არტემიჩის მორთულებას.

— ეხლა, წადი დედა და, საუზმე მომიტანე, რაც, კვერცხი, ხაჭაპური, ხომ იცი მე ცუდი საჭმელების ჭამას არა ვარ ჩვეული.

— კი, შვილო, კი—წაჩიფჩიფა მაკოიამ და გავიდა საუზმის მოსატანათ.

ცოტა ხნის შემდეგ ორივე დედაშვილი უსხდნენ სუფრას და საუზმეს შეეკცეოდნენ. გათავდა საუზმე და ბეკო არტემიჩიც წამოდგა ზედ. დაიხურა თავისი ქოკე თავზე. ჩაიცვა დაძველებული და გაცრეცილი პიდუკი და შეუდგა პალტოს მოცმას, რომელიც ბრაველ ადგილას იყო გახეული და შემდეგ დაკერებული.

— რათ გინდა დღეს შვილო, პალტო, ხომ ეუურებ?

— რა საშინელი სიცხეა... შენიშნა განცვიფრებულმა მაკოიამ. ბეკო არტემიჩი ამ სიტყვებზე ცოტათი გაცხარდა, მაგრამ თავი მაინც შეიკავა და დინჯათ მიმართა მაკოიას:

— რათ მინდა?! მაშ არ შეხედოს ხალხმა, რომ მე პალტო მაცვია?!!

— სიცხე რომაა?!!

— სიცხე?!! რა ეუოთ მერე?!! ის უფრო უარესი არ იქნება, რომ ვინმემ სთქვას—ამ კაცს პალტო არ ქონიაო... ან და ეს რა სისულელეა. სიცხის გამო ჩემი პალტო და ჩემი მორთულობა არ უჩვენო ხალხს?!!

— რა ვიცი, შვილო, რა ვიცი, როგორც გიჯობდეს ისე მოიქეცი მაგრამ... ეუუნებდა საბრალო მაკოია და

საბჭოთა აღმშენებლობა.

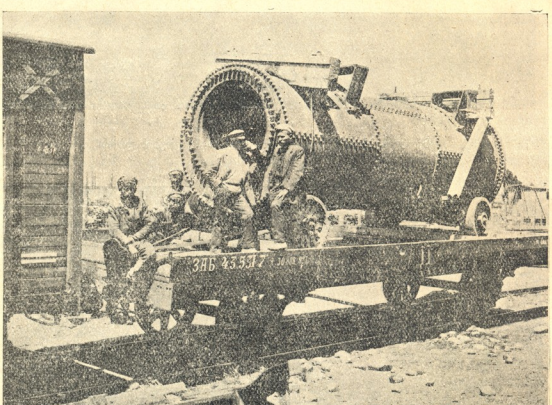

ქვაბი თბილისის სადგურზე გადმოტვირთვამდე.

ერთგული და განუყოფელი მეგობარი მეთქი, ვამბობ მისთვის, რომ არას დროს არ იშორებდა ხელიდან და „ტროსტიც“ სულ დიდ სამსახურს უწევდა მას... ბევრჯერ სულ ბევრჯერ დაუხელია გვერდები ამ „ტროსტით“ ბეკო არტემიჩს სომხის მოქალაქეთა მშიერ ძაღლებისთვის, რომელთაც რაღაც მანქანების ძალით ათვალისწუნებული ყავდათ ის და როგორც კი დაინახავდნენ მას ქუჩაში მიმავალს ერთი აღიაქოთით და ვაი-უბედურებით გამოეთებოდა უკან, გიყვარდესთ მაშინ ბეკო არტემიჩის „ტროსტით“ ხელში ტრიალი. დაიწყებდა ტრიალს, წაღმა-უკუღმა ბრუალს და ბევრს სულ ბევრ ძაღლს აუტირებ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

და დედას, დაუზელდა გვერდებს და ბოლოს, როცა დაიფერთხდა ყველას აქეთ იქეთ, ისიც გამარჯვებული ერთს ამპარტავნულად გაიჭიმებოდა, გაიჯგიმებოდა, აწევდა მარჯვენა ხელით თავის ჯობს, უკაცრავად, ტროსტს ზევით; აკოცებდა ზედ რამდენჯერმე, და მხიარულათ ეტყოდა ხოლმე:

— დაგენაცვლე ჩემო „ტროსტო“ ამ მსხვილ თავში; შენ ხარ ჩემი დედაც და ჩემი მამაცო.

— და შემდეგ მხიარული ღიღინით გასწევდა თავის საქმისკენ.

ხო და, აი ასეთი ერთგული „ტროსტი“ ქონდა ბატონ კო არტემიჩს და ამანაც მაგრად ჩაიბღუჯა ის ეხლა ხელში; გაისწორა ჯოკე და გასწია მახლობელ ქალაქში, რომ ყველას უთხრას ახალი უცხო ამბები რომ, ყველა მოხიბლოს, მოაჯადოვოს მით, რომ ისიც დიდი სულ დიდი კაცი გახდეს—ღირსეული.

ჩვენ კი მკითხველო, სჯობს ცოტათი უკან დავიხიოთ და პირადათ გავიცნოთ, თუ ვინ არის, ან რა წყლის კაცია ეს ბეკო არტემიჩი...

პეტრე სამსონიძე.

ᲒᲐᲜᲙᲘᲠᲘ

დაფერილ სკამში ზის ერთავად შუბლშენაკოხი
და წაკუზული გატაცებით სწერს მაგიდაზე,
რომელზეც მუდამ დაფუშული სჩანს წიგნთა ქოხი,
ხოლო თითონ კი მიმოფრინავს მსოფლიოს ცაზე.
მის წინ გაშლილი ბატავეთი, კაპშტატ—კოლომბი,
ინდოეთისა ოკეანე, ხატაეთი ზღუდე,
საითაც ილტვის გემთა მწკრივი ტალღის გამპობი,
ქარიშხლისაგან დაქსაქსული და გზა-კვალ მრუდე.
ჰხედავს სადგურებს, რომ აგებდა უდაბნოებში,
ლიანდაგთ ძაფებს, გატარებულს ცხელ ნაშეებზე,
რომელიც მიდის ძვირფასსა და ოქროს ქვეყნებში,
სადაც უსაზღვრო, ფართე ლურჯ ცას ჰხელშწოფოებს მზე.
მის წინ ნავთისა შადრევანნი მორჩილად სჩქეფენ,
სდუღან გვირაბნი, სიმდიდრისა მისი მფარავნი
და კანტორები, ევროპას რომ თავსა ამცნობენ,
თავისებური ზარიანი ზარით მზარავნი.
მის წინა სდგანან ბატონები დამარცხებულთა
მისის გავლენით, ვისაც ძალუძს ხალხის საზღვრები
თუნდ გაადიდოს, თუნდ შეკვეცოს, და შექმნას ისე,
როგორც ინებებს მისი ნება და ნაბრძანი.
სულ თვალწინ უდგა ის ომები, რაც აუტეხა
იმან ქალაქებს უბოლოდ და უთოფზარბაზნოდ,
სადაც ციფრების მკვეთრ კბილებით დაღრღნა, დატეხა
საბედისწერო ყველა კვანძი კაცთა საავზნოდ.
იგი ზის სკამში შუბლშეკრული, ფიქრ-შენაჭედი,
კალმით დამყრელი თეთრ ქაღალდზე ციფრების შავის,
რომლითაც თავის სურვილ-ნებას დაუპყრო ბედი,
და მისი რისხვა მთელ მსოფლიოს თავზე დასჩხავის.
ჰოი შენ, ოქროვ, იგი რომ გკრეფს უცნობ ქვეყნებში,
მუდამ უგონოდ მოქეიფე, ლოთ ქალაქებში,
მყუდრო სოფლებში, ვინ მოსთვალოს, როგორ და ვისგან:
მიწის სიღრმეში, მზეში, ცაში და ყველან, ყველგან.
ო, ოქროვ, ოქროვ, ორთქლის მგზავსო, ფრთიანო მარად,
სისხლის ამღებო, დაუდგრომო, მზავ გასაპარად!
ოქროვ მბრწყინავო, ქარიშხალში იმედის გვარად,
ბედის მომცემო
კვლავ ჩასამწარად;
ოქროვ, სიმდიდრეკ მიწის გულსა,
ოქროვ, ნატეხო მზისა, იმედის
და ყოველად ცნობილ სიყვარულისა.
თუ რა ხატია, არ იცის თვითონ,
თუნდ ასდიოდეს თავს მთა ოქროთა!
იგი სულ ცივ სულ მარტოდ-მარტო,
როგორაც ნადავლს მრავალთა დროთა,
თავს დასტრიალებს, გარშემო ულის
სადღაც არსებულ ლითონთა კრებულს,
როგორც მიწისგან საშვილისშვილოდ
მისდამი მიძღვნილს და მიბარებულს.
ბრბო იმას სწყვლის და ბრბო ისევ მას ჰმორჩილდება.
მისი ჰშურთ ბედი. ის ცივად სდგას, როგორც ოცნება.
ქვეყნიერების ტანჯვა, ცრემლი, გულთა ცეცხლდება
ყველას გულსა სწვავს, ხოლო მის გულს კი არა სწვდება.
იგი იმისთვის სიკვდილივით ცივი და ყრუა
და რაა მისთვის, რომელიმე თუ მოატყუან?
მოტყუებული იელის! იელის კარგად თუ ავად
და ისევ მასთან კარს შეაღებს გაუბედავად.
თითქო იყოსო ნაკადი მთაში,
მის ძლიერებას თან მაქეს ზღვაში
სარჩო, სიმდიდრე ბრწყინვალე სახით
და თვით მცირედი
გროშების წვეთი,
რომელსაც ჭარბენ ვაი—ვაგლახით.
ასე, ჩანთქმული-შუბლშეკოხილ მჭმუნვარებაში,
ძლიერებისა შემატების მკრძნობი აშკარად,
თავის ციფრებზე წაკუზული და იმათ თვლაში
მეფეებს, ქვეყნებს თავს დაჰყიოს შავ ბედის ზარად.

ემილ ვერჰარნ.

მ. თოიძის სამხატვრო სტუდია.

სულ სამი წელიწადია რაც მხატვარმა მ. თოიძემ დაარსა საკუთარი სამხატვრო სტუდია, რომელმაც აუარებელი მოწაფეები მოიზიდა. შარშან სტუდიას მხოლოდ ორი კლასი ჰქონდა საბავშვო და მოზრდილთათვის. წელს კი მესამეც გიახლნა. სტუდიაში ამ ეამად სწავლობს 246 მოწაფე ქალ-ვაჟნი. სწავლა დიდის ხალისით სწარმოებს. სტუდიაში ბევრი ნიჭიერი მოწაფეა, რომელთაც კარგი მომავალი აქვთ. მხატვარი მ. თოიძე ხელმძღვანელობს ფერადებით ხატვას, ნატურიდან ხატვას ირაკლი თოიძე; მხატვარი ალ. ბაკბეუქ-მელიქოვი მოსამზადებელს კლასში ხაზებით ხატვას და კომპოზიციას საბავშვო კლასში მხატვარი თ. თურქესტანიშვილი. გარდა ამისა სტუდიაში კვირაში ერთხელ სამშაბათობით იკითხება სპეციალური ლექცია მხატვრობაზე. სტუდიაში უფასოდ ასწავლიან 25 მოწ. სტუდიას სუბსიდიის სახით დახმარებას უწევს სახალხო განათლების კომისარიატი.

მიმდინარე წლის გაზაფხულზედ სტუდიამ მოაწყო თავისი პირველი გამოფენა მოწაფეთა ნახატებისა, რამაც საზოგადოების და პრესის ყურადღება მიიქცია.

ვ. ბ.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ქორქ გროსს.

(თანამედროვე გერმანელი პროლეტარული მხატვარი)

წადით პროლეტარიატის მიტინგზე. შეხედეთ და გაიგონეთ, თუ როგორ სუფრობენ იქ ადამიანები თავის ცხოვრების სრულებით უმნიშვნელო ეაუფეოდესებაზე. შეიგნეთ, რომ ეს იგივე მასსაა, რომელიც შუმაობს ცხოვრების ორგანიზაციისათვის, და ვინც მიიღებს მასში მონაწილეობას, მხოლოდ მას შეუძლია მოგვცეს მხატვრული ასახვა მშრომელთა რევოლუციონური იდეალებისა.

„Ecco hommo"-ს **წინასიტყვაობიდან.**

თანამედროვე კაპიტალისტური საზოგადოება მთელი თავისი სიძლიერით და სინამდვილით ასახა ცნობილმა გერმანელმა მხატვარმა ქორქ გროსსმა.

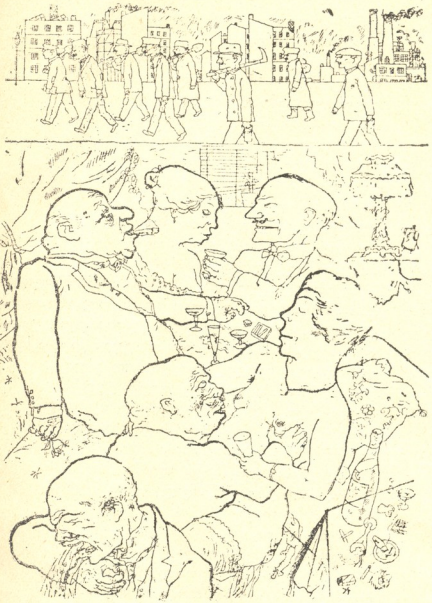

დილის 5 საათზე.

სწორედ მას აქვს მრავალი თავისებური თემები. ჩასუქებული ბურჟუა და სისხლით დაცლილი პროლეტარი, ომის ქარცეცხლში ფიზიკურად და, სულიერად განადგურებული და ომავე პროცესში ამაღლებული კაპიტალისტები და სამხედრო კასტა იუნკრებისა.

ამ თემის გაშლის დროს, როგორც სრულიად სამართლიანად აღნიშნავს ერთი ლიტერატორი „გროსსი მაყურებლებზე პირდაპირ მოქმედებს ფიზიოლოგიურათ,— ილრჩვები, კბილებს აღრჭენ, თვალები გიბნელდება, გინდა გადავარდე ხელჩართულ ბრძოლაში, ეცე, იყვირო და დახარჯო აფეთქებული ენერგია".

რასაკვირველია, გროსსის ასეთი ფენომენალური სახეები არ წარმოადგენენ ჩვეულებრივ საკურნალო კარიკატურებს. მისი სათავეები იწყება ვინცენტ ვან-გოგის, პაბლო პიკასოს და მარკუს შაგალის მხატვრული სახეებიდან.

მაგრამ გროსსმა ეს სახეები სულ სხვა გზით მიმართა, სხვა შინაარსი მისცა მათ, ანუ როგორც თვით ამბობს: „მე ვმოქმედებ არა როგორც მარტო მხატვარი, არამედ როგორც პოლიტიკოსიც. მე წევ-

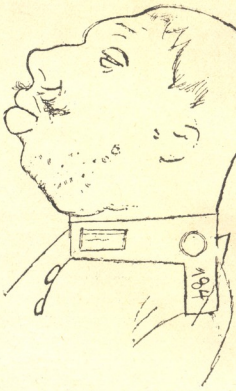

ბურჯი გერმანიისა.

რი ვარ კომუნისტური პარტიის; კალამი და ფანქარი,—არის ჩემი იარაღი, რომლითაც მე ვიბრძვი კომუნიზმისთვის მსგავსად იმისა, როგორც აჯანყებული პროლეტარიატი თოფით და შუბით ხელში."

სილარიბე.

საკითხის ფართეთ დაყენება დიდ გასაშლელ ფონს აძლევს გროსსის ბრწყინვალე შემოქმედებას, რომელიც გვეუბნება ადამიანის იმ ტრაღედიის შესახებ, რომელშიაც ის ჩაყენა თანამედროვე იმპერიალისტურ—კაპიტალისტურმა საზოგადოებამ.

შალვა რადიანი.

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ვის რა მისცა ომმა. ნახ. გროსსის.

მარიამ საფაროვი—აბაშიძისა.

(მოღვაწეობის 45 წლის თავის შესრულების გამო).

არ დავიწყება მოყვრისა აროდეს გვიზამს ზიანსა—ნათქვამი აქვს უკვდავ შოთას. არ დავიწყება ისეთი მოყვრისა, როგორიც არის საფაროვი—აბაშიძისა არა თუ არ გვიზამს ზიანსა არამედ მოვალეობაა ყოველი შეგნებული ქართველისა. ყველამ ვიცით თეატრმა რა დიდი ღვაწლი დასდო ქართველ ხალხს-და მარიამ საფაროვი—აბაშიძისა უპირველესი მუშაკი იყო ქართული თეატრისა. ვასო აბაშიძე, ლადო მესხიშვილი, კოტე ყიფიანი იმდენს ვერას გახდებოდნენ რომ მათთან მარიამ საფაროვი—აბაშიძისა არ ყოფილიყო. იგი ყურთ სმენის დაკლებამ ჩამოაშორა სცენას. მაგრამ ეს გარემოება საბუთს არ აძლევს ქართველ საზოგადოებას დავიწყებას მისცეს მისი მოღვაწეობა; ქართული თეატრი მოვალეა ყოველ წელს დანიშნულ დღეს იხსენიებდეს ამ დიად მუშაკს. ორმოცდახუთი წელია მას შემდეგ, რაც იგი შევიდა გიორგი თუმანიშვილისაგან დაარსებულ 1878 წელში ქართულ მუდმივ დასში. დიდი წინააღმდეგნი იყვნენ მაკოს მშობლები, ნათესავები და ახლობლები მისი სცენაზედ გამოსვლისა, ბევრი სიმწარე შეხვედრია მას ამისათვის, მაგრამ ყველაფერი აუტანია და თავის სამოღვაწეო ასპარეზისათვის თავი არ დაუნებებია. თავისი მადლიანი ნიჭით მან შეაყვარა თეატრი საზოგადოებას.

საოცარი ნიჭი მძლავრად იზიდავდა თეატრისაკენ ყველას და თეატრში მოსიარულეთა რიცხვი თანდათან მატულობდა. და როგორ არ მიიზიდავდა ხალხს თეატრი როცა მის სცენაზედ თამაშობდნენ ერთათ ისეთი პირები როგორც მაკო საფაროვი—აბაშიძისა, ნატო გაბუნია-ცაგარლისა, ვასო აბაშიძე, ლადო მესხიშვილი, კოტე ყიფიანი და სხვ.

ორი დიდებული მსახიობი ქალი ყავდა ქართულ თეატრს—საფაროვი—აბაშიძისა და გაბუნია—ცაგარლისა, მაგრამ უპირატესობა რა თქმა უნდა საფაროვი—აბაშიძისას ეკუთვნის. დიდებულ ნიჭთან მას ხელს უწყობდა მისი განვითარება, შეგნებულობა და მუშაობის უნარი და ყოველ ამასთან საოცარი ცოდნა ქართული ენისა, რომლით ის ხიბლავდა მსმენელს. მახსოვს როცა აკაკიმ დასწერა თვისი „სამგვარი სიყვარული“ ჩვენ საგანგებოდ ვთხოვეთ საფაროვი—აბაშიძისას წაეკითხნა ჩვენთვის პირველი ნოველა. მან-ეს თხოვნა აგვისრულა და პირდაპირ გაგვაგიჟა-დღესაც ყურში მესმის მისი მომხიბლავი ხმა, უცნაური გამოთქმა.

მე ვერ ჩამოვთვლი მისგან შესრულებულ როლებს რადგან მრაველია და რომელს მივცე უპირატესობა მეძნელება. თავისი ნიჭის წყალობით ის გააცოცხლებდა რა გინდ უმნიშვნელო პიესა ან როლი ყოფილიყო. ხშირად საფაროვ—აბაშიძისა რეჟისორობდა კიდეც, განსაკუთრებით როცა დასი მოგზაურობდა პროვინციაში.

მ. საფაროვი—აბაშიძისა უყვარდა საზოგადოებას და აფასებდა დიდათ. თავისი ბრწყინვალე ნიჭით და განსხვავებული მუშაობისა და მუყაითობის წყალობით მან უდიდესი სამსახური გაუწია ქართულ თეატრს და ამიტომ დღეს როცა უწყალო ბედმა იგი ჩამოაშორა სცენას, სცენა მაინც მოვალეა არ ივიწყებდეს მას, და მის საოცოცხლეში მისგან დამსახურებულ პატივისცემით ეპყრობოდეს. დავათავებ ამ წერილს რითაც დავიწყე:—არ დავიწყება მოყვრისა აროდეს გვიზამს ზიანსა.—

დავ. კლდიაშვილი

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ᲒᲘᲒᲝ ᲮᲔᲩᲣᲐᲨᲕᲘᲚᲘ.

(მისი 25 წლის სამწერლო მოღვაწეობის გამო)

ქართველ მუშებში მრავლად იყვნენ და მოიპოვებიან ისეთი მწერლები, რომლებიც მშრომელი ხალხის ღხენისა და ჭირვარამის მომღერლები არიან და რომლებიც დღემდი საზოგადოებიდან უყურადღებობის გამო უჩუმრათ ეწეოდენ თავის სასარგებლო და მუშათა კლასის გამომფახჩლებელ მოღვაწეობას.

ასეთ მუშა მწერალთა წრიდან არის გამოსული დღევანდელი იუბილიარი გიგო ხეჩუაშვილი (გ. თემმისხეველი).

იუბილიარი მთელი მეოთხედი საუკუნის განმავლობაში თავისი ლექსებით აღვივებდა მუშათა კლასში ბრძოლისა და უკეთეს მომავლის იმედს და აყვარებდა მას თავისი, მისთვის გასაგებ მდაბიო ენაზე დაწერილ ლექსებით ქართულ წიგნს.

პოეტი შესტრფოდა და შეხაროდა მუშათა კლასის განთავისუფლებას, სცოცხლობდა და იბრძოდა ამ განთავისუფლებისათვის და ბუნებას ასე მიმართავდა:

„მაშ სიოვ შესძარ მთები ტყეები,
აქარიშხალდი გაღონიერდი,
გადახიდულ კლდეს მძლავრათ შეები
და შეუნგრიე პატალო გვერდი.
დეე დაიქცეს ძველი სამყარო,
ოღონდ ახალი მკეიდრათ აშენდეს;
ამიჩუხჩუხდეს მაშვრალთა წყარო
და შვების ღილა მალე გათენდეს!“.

პოეტს კარგად ესმის სწავლა-განათლების მნიშვნელობა და მზგავსად მის მონათესავე მგოსნის ი. დავითაშვილისა თავის წრის ხალხში ამ მხრივ ეწევა ენერგიულ პროპაგანდას:

„სინათლის ბურჯი სწავლაა,
მის ყავარჯენი წიგნია“.

ანდა:

„მოვძებნოთ ძმებო, სინათლით,
რაც ბნელით დაგვიკარგია!“.

გ. ხეჩუაშვილი დაიბადა 1879 წ. გორის მაზრაში ს. ახალქალაქში, გაქართველებულ ლარიბ მეჭუტკლის ოჯახში.

7 წლის გიგო სოფლის შკოლაში შეყავთ მაგრამ იმავე წელს ისევ უკან გამოყავთ და ბატონთან მოსამსახურედ აყენებენ. აქ პატარა გიგო ბატონს მიხეილ გეგეჭორს ფეხებს ფხანდა და ამგვარ დამამცირებელ მუშაობაში გაატარა მან თავისი დღენი 14 წლამდი. აქვე ნახა მან პირველათ ორი ქართული წიგნი „ყარამანიანი“ და „ვეფხის ტყაოსანი“ და დაეწაფა მათს კითხვას.

14 წლის გიგო მანგლისში მიდის და მეწვრილმანესთან ნოქრად დგება. ქართული წიგნების კითხვას აქაც განაგრძობს. ამ ხანებში მას ხელი უეარდება ანტონ ფურცელაძის „დიდმოურავიანი“ მან 16 წლისამ ვრცელი პოემა უძღვნა გიორგი სააკაძეს.

ერთი წლის შემდეგ პოეტი ისევ თავის სახლს უბრუნდება. მუშაობს წვრილმან საოჯახო საქმეებზე. აქვე სწერს მოთხრობას „დურგლიანთ ქორწილს“, რომელიც მაშინდელ გაზეთ „ივერიაში“ რამდენიმე ფელეტონად დაიბეჭდა.

სახლშიც ვერ გასძლო დიდხანს და ისევ ტფილისს აშურებს. სამგზავრო ფულის უქონლობის გამო ის ტივით ჩამოდის ტფილისში. პირველ ხანებში რკინის გზის სადგურზე მუშაობს ვაგონების დამცლელ მუშათ, შემდეგ მუშაობს საჯინიბოში ეპისკოპოზთან და ბოლოს სტამბაში სადაც დღესაც მუშაობს.

იუბილიარს აქვს დაწერილი როგორც ლექსები ისე მოთხრობები და პიესებიც. ჩვენ ღრმათ გვწამს რომ მადლიერი მუშათა კლასი მას ღირსეულად დაუფასებს თავის 25 წლის მოღვაწეობას ამ იუბილეის გადახდით, რაც მას კიდეც უფრო გაამხნევებს და ძალას შემატებს თავის სასარგებლო მოღვაწეობის გასაგრძელებლად.

ძველი.

ᲜᲐᲐᲖᲠᲔᲕᲘ.

(ᲥᲐᲠᲗᲣᲚ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲘᲡ ᲨᲔᲡᲐᲮᲔᲑ).

ყოველ ისტორიულ ხანას, როგორც ციკლს განსაზღვრულ სოციალურ ურთიერთობისა და საზოგადოებრიობისა, აქვს თავისი იდეოლოგია. ამ იდეოლოგიის საუკეთესო გამომხატველი და გამაჯარაგებელი უსათუოდ თანამედროვე ლიტერატურაა. თუ ამა თუ იმ ისტორიულ ეპოქის იდეოლოგია ერთის მხრით საერთო დასკვნაა, საერთო ჯამი, სინტეზი მაშინდელი ცხოვრებისა, იმავე დროს ამ იდეოლოგიაში უსათუოდ ჩასახულია მომავალი ახალი ცხოვრების, ახალი ეპოქის მარცვლები, ზოგჯერ ძნელად სახილავი, შორი შორს გაბნეული. და რამდენად ამ დროის ლიტერატურა სჭვრეტს ამ გაბნეულ მარცვლებს, რამდენად იგი გონებით თუ არა, გრძნობით, ინსტინქტით მაინც ყნოსავს ამ მარცვლებს, იმდენად ჩვენ შეგვიძლიან ვილაპარაკოთ ლიტერატურის აყვავების და აღორძინების შესახებ, ან და წინაღმდეგ შემთხვევაში მის დაცემა დასუსტებაზე.

ძველის ნგრევის და ახალის შექმნის ხანაში, დიდ ისტორიულ გარდატეხის ჟამს, რასაკვირველია ძველი და ახალი იდეოლოგიებიც ერთმანეთს შეეხლებიან. და აი აქაც ამ გარდამავალ ხანაში რამდენადაც შესძლებს თანამედროვე ლიტერატურა ფეხ და ფეხ მიჰყვეს ცხოვრებას, რამდენადაც ცხოვრების გარდატეხა ჰპოვებს გამოსახულებას ლიტერატურაში, იმდენად ჩვენ შეგვიძლიან ვიმსჯელოთ ამ ლიტერატურის ღირებულებაზე.

და თუ ამ თვალსაზრისით გადავხედამთ თანამედროვე ქართულ ლიტერატურას რას დავინახამთ?

ოქტომბრის რევოლიუციამდე, ე. ი. იმ დიდ ისტორიულ გარდატეხამდე, რომელსაც აუცილებლად თან მოჰყვებოდა იდეოლოგიის ძირითადი გარდატეხა, ქართული ლიტერატურა შეიძლება დახასიათდეს ორი სიტყვით: პროტესტი თანამედროვეობის წინააღმდეგ, სულ მცირე გამონაკლისით. დამონებულ ერში რა თქმა უნდა ასეთი პროტესტი უმთავრესად ეროვნული ხასიათისა იყო. და ამ მხრით შეიძლება ითქვას, რომ ქართულმა ლიტერატუ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

რამ დიდი სამსახური გაუწია ხალხს ძველის დანგრევაში. აქ ლიტერატურა შედარებით ძლიერი იყო ფორმით და შინაარსით, მაგრამ იმავე დროს მეტად სუსტი იმით, რომ მთავარ მიზნად დასახული ჰქონდა არა ძირითადი მიზეზი ცხოვრების სიდუხჭირისა, არამედ მხოლოდ შედეგი მისი—ეროვნული ჩაგვრა, ეროვნული მონობა.

მეორე მხარემ მაშინდელი ცხოვრებისამ, მთავარმა მხარემ, სადაც სწარმოებდა ნამდვილი, შეუპოვარი ბრძოლა ძველის და ახალის შორის, სოციალურმა ურთიერთობამ, სოციალურმა პირობებმა, მეტად ნაკლები გამოსახულება ჰპოვა ქართულ ლიტერატურაში. რასაკვირველია ჩვენ ვლაპარაკობთ მხატვრულ ლიტერატურაზე.

მხატვრულ ლიტერატურის ასეთი მიდრეკილება მეტად დამახასიათებელია. იქ ცხოვრებაში სწარმოებდა შეუპოვარი ბრძოლა სოციალური გარდამქმნისათვის, აქ ლიტერატურაში მხოლოდ და მხოლოდ ეროვნულ განთავისუფლებისათვის. იქ ებრძოდენ ძირითად მიზეზს, აქ ებრძოდენ შედეგს და რადგანაც შედეგთან ბრძოლა, რაც გინდ იგი ბრძოლა შეუპოვარი და თავდადებული იყოს, ვიდრე მთავარი მიზეზი მოსპობილი არ არის, მებრძოლი გამარჯვებას ვერ ეღირსება და ამიტომ ბოლოს და ბოლოს ქართული ლიტერატურა თითქმის უსაზღვრო პესიმიზმს ეძლეოდა, იმ პესიმიზმს, რომლის საბოლოო დასკვნაა: ხელოვნება ხელოვნებისათვის. გასაკვირი არ არის, რომ ჩვენში განმათავისუფლებელ ხანაში ქართული ლიტერატურა ვერ გახდა ხალხის ხელმძღვანელი. მშრომელი მასა ებრძოდა ძველს და გაჰყვა იმათ, ვინც ამ ძველს ახალი იარაღის საშუალებით ებრძოდა, ვინც ძველს შენობას საძირკველს უნგრევდა, მაშინ როდესაც ლიტერატურა ძველს ძველივე იარაღით ებრძოდა. ძველ შენობას მხოლოდ ფანჯრებში შუშებს უმსხვრევდა.

თებერვლის რევოლიუცია იყო მხოლოდ პირველი საფეხური, პირველი ეტაპი იყო საერთო რევოლიუციისა. აქ მებრძოლთ მხოლოდ ოდნავ შეისვენეს, სული ამოისუნთქეს და კვლავ შეუდგნენ საბოლოო შეუპოვარ, გენერალურ ბრძოლას. მაგრამ თუ საერთო სოციალურ გადატრიალებისათვის თებერვლის რევოლიუციას ასეთი მნიშვნელობა ჰქონდა, ქართულ ლიტერატურისათვის იგი პირდაპირ საპედისწერო აღმოჩნდა. ამ რევოლიუციის შემდეგ ქართველი ერი თითქოს ეროვნულად განთავისუფლდა, საქართველო ეროვნულად დამოუკიდებელი შეიქმნა და ქართულმა ლიტერატურამ თითქოს მიაღწია თავის მთავარ მიზანს და..... დასვენებას მიეცა. უფრო კი დაქვეითებას. მიუდგომელი ისტორიკოსი აუცილებლად აღნიშნავს, რომ მენშევიზმის ხანა საქართველოში ქართულ ლიტერატურის დაქვეითების ხანა იყო. ვერ შეამჩნია ქართულმა ლიტერატურამ, რომ მაშინდელი ეროვნული თავისუფლება, დამოუკიდებლობა მხოლოდ ბუტაფორია იყო და მეტი არაფერი. ფეტბში ფსულო კერპად იქცა, მაგრამ „ქადაგად" ქცეული ლიტერატურა ამას ვერ შეამჩნევდა. იგი როგორც ფეტბშის მსახური მხოლოდ „სტატუს კვო"-ს დამცველი გახდა და ეროვნულ თავისუფლების უზრუნველყოფას ანტანტის იმედზე ამყარებდა, ისევე როგორც ზოგიერთი გულუბრყვილო და ბეცი პოლიტიკოსი. იგი ვერ ხედავდა, ვერ ამჩნევდა, რომ იქ ცხოვრებაში რა საშინელი საბედისწერო ბრძოლა სწარმოებდა, რომ მოახლოვებული იყო გენერალური შეხლა შეტაკება ძველის და ახალის. ილია ჭავჭავაძის დროის მწერლობაც ეროვნულ თავისუფლებისათვის იბრძოდა, ხოლო იმედს რუს იმპერატორებზე ამყარებდა. უკანასკნელ დროის ქართული ლიტერატურა მართალია რუს იმპერატორებს წყევლითა და კრულვით იხსენებდა, მაგრამ..... იმედს მაინც მეორე „ბატონ-პატრონზე" ამყარებდა. ანტანტაზე. ორიავენი ფართო მასას ჩამოშორებულნი, ნიადაგს მოწყვეტილნი, არსებითად ერთსა და იმავე ძველი კლასის იდეოლოგიის გამომსახველნი იყვნენ. და ამიტომ გასაკვირი არ არის რომ ისეთმა შესანიშნავმა ეპოქამ, როგორიც არის რევოლიუციის ხანა ცხრაას ხუთიდან დაწყებული დღევანდლამდე ვერ ჰპოვა ქართულ ლიტერატურაში ნამდვილი მხატვრული გამოსახეა. ქართულ ლიტერატურაში ჯერ კიდევ არ მოახდარა რევოლიუცია. ჯერ კიდევ არ დაბადებულა ნამდვილი, ჭეშმარიტი გამომხატველი თანამედროვე ცხოვრებისა.

ქართული ლიტერატურა შემადგენლობით, ფორმით და შინაარსით შედარებით თანამედროვე ცხოვრებასთან ჯერ კიდევ ძველია, მოუხედავად იმისა, რომ ბევრი თვალსაჩინო ნიჭიერი ხელოვანი მოგვეპოვება.

ლიტერატურა ჩამორჩა ცხოვრებას, მაგრამ ცხოვრება ძლიერია, მეტადრე ახალი ჯანსაღი ცხოვრება. იგი ჩეკამს და მაღე დაჰბადებს ახალს პროლეტარულ ლიტერატურას, რომელიც თავის იმედს მხოლოდ მშრომელი მასის შემოქმედებითი უნარზე დაამყარებს და არა „უცხო" ბატონებზე, ზეცაში არ გაექცევა ცხოვრების სიდუხჭირეს, არამედ აქ დედამიწაზე მოახმარებს ხელოვნებას ცხოვრებას და ღამაზ პროლეტარულ სამოთხეს შექმნის ახალს სოციალისტურ მსოფლიოში.

და თუ ქართველი მწერალი მართლა დაუახლოვდება „მიწას" და მიუდგომელი, მშრალი გონებით ასწონდასწონის მდგომარეობას, იგი დამეთანხმება, რომ დღეს ქართული მწერლობა ისეთ პირობებშია, იმდენი შესაძლებლობა აქვს, რომ ვისაც ნამდვილად გული შესტკივა ქართულ ლიტერატურისათვის და მწერლობის უნარი აქვს, სწორედ დღეს შეუძლიან დიდი სამსახურის გაწევა.

დამისახელეთ ისეთი ხანა, როდესაც ქართველ მწერლისათვის „პონორარი" უცნობი ხილი არ იყო? დღეს კი ლამის კალთებს გაგლეჯენ: „შენი ჭირიმე, მოდი ჰონორარი მიიღო. დამისახელეთ ისეთი ხანა, როდესაც ქართული ლიტერატურა თითქმის ნაბიჭვრად არ იყო მიჩნეული? სტატისტიკა ხელთ არა მაქვს, მაგრამ დამერწმუნებით, რომ რაც ამ ორი სამი წლის განმავლობაში დაიბეჭდა ქართულად, წინად რამდენმე ათეულ წლის განმავლობაში არ დაბეჭდილა. და ეს ყველა ხდება სახელმწიფოს ხარჯით, მაშინ როდესაც უწინ ლიტერატურასაც და გამოცემასაც წმინდა საქველმოქმედო ხასიათი ჰქონდა. ახლა უზრუნველყოფა მცხოვანი ხელოვანებისა, ხელოვნების ყველა დარგში. ესეც ხომ ჩვენთვის სრულიად უცნობი ხილია.

არა, ლიტერატურა ბევრითაა დავალებული პროლეტარულ სახელმწიფოსაგან და დავალება კი გადახდას მოითხოვს.

ი. გედევანიშვილი.

ᲛᲣᲡᲘᲙᲐ ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲨᲘ.

განვლილ 1923 წელიწადს ფრიად დიდ მნიშვნელობა ჰქონდა ჩვენი მუსიკისათვის. ამ წელს ბევრი რამ გაკეთდა სამუსიკო დარგში და უპირველეს ყოვლისა, მოხდა სრული რეორგანიზაცია მუსიკის სწავლების საქმისა.

როგორც ვიცით, ჩვენ ორი უმაღლესი სასწავლებელი, ორი კონსერვატორია გვქონდა, რაც, რასაკვირველია, ნორმალური არ იყო ისეთი პატარა ქვეყნისთვის, როგორიც საქართველოა, რომელსაც, სხვა არა იყოს რა, თითქმის ჯერ კიდევ არ გაეჩინა დაბალი და საშუალო სამუსიკო სასწავლებლები. ამ რეორგანიზაციის წყალობით უმაღლესი სასწავლებლის ტიპი უფრო ჩამოყალიბდა. მოხდა აგრეთვე ძალთა გადაჩჩენა და შეჯგუფება, რაც ხელს უწყობს მათ ნაყოფიერად გამოყენებას.

შეერთების შემდეგ კონსერვატორიის შტატი მცირედად შემოკლდა და დღეს იგი 150 კაცისაგან შესდგება. მოწვეულ იქნენ ახალი, მეტად თვალსაჩინო ძალები. ასეთები არიან ბარეარა ვაგი—იტალიიდან, კომპოზიტორი იპოლიტოვ-ივანოვი და პროფ. კონსტანტინოვსკი—რუსეთიდან. ყველა ამათ დიდი სახელი აქვთ არა მარტო მუსიკალურ წრეებში, ფართო საზოგადოებაშიაც. განზრახულია სხვა ძალების მოწვევაც, მაგრამ უსახსრობა ხელს უშლის ამ განზრახვის სისრულეში მოყვანას.

მეტი ყურადღება მიექცა თეორეტიული საგნების სწავლებასაც, სხვათა შორის, შემოღებულ იქნა და ყველასთვის სავალდებულოა აგრეთვე ქართული ენის შესწავლაც.

მაგრამ ყველაზე თვალსაჩინო მოვლენად უნდა ჩაითვალოს მაინც მუსიკის სწავლების საქმის, თუ შეიძლება ასე ითქვას, დემოკრატიზაცია. დაარსდა სამი ეგრედწოდებული მუშათა ფაკულტეტი, რითაც კონსერვატორია მშრომელთა მასას დაუახლოვდა; ერთი დაარსდა პლეხანოვის პროსპექტზე, მეორე—ნაძალადევში, ხოლო მესამე—ავლაბარში. პლეხანოვის პროსპ. განყოფილებამ განვლილ წელსვე დაიწყო მოქმედება, ნაძალადევისა და ავლაბრისა მდგომარე წლის იანვრიდან იწყებენ მოქმედებას. ყოველი ფაკულტეტი ორი ნაწილისაგან შესდგება: ერთში მოწაფეთა ჩვეულებრივი სწავლებაა. აქ გადიან მუსიკის დაბალ კურსს. საუკეთესო მოწაფეები აქედან კონსერვატორიის საშუალო კურსზე იქნებიან გადაყვანილნი. მეორე ნაწილი არსებობს დიდებისთვის და ასწავლიან გუნდურ სიმღერას, სხვა და სხვა საკრავებზე დაკვრას, ნოტების ელემენტარულ ცოდნას, მუსიკის ისტორიას და სხ. ეს ფაკულტეტები, ეჰვი არ არის ძალიან შეიწყობენ ხელს მასაში მუსიკალური ცოდნის გავრცელებას.

გაწმენდის შემდეგ კონსერვატორიაში დარჩა სულ 1250 მოწაფე. ფაკულტეტებზე განზრახულია 600 მოწაფემდე მიღება.

კონსერვატორიის მთავარ ორგანოს დეკანების საბჭო წარმოადგენს. კონსერვატორიის სათავეში სდგას რექტორი და ორი პროორექტორი.

ეგრედ წოდებული აკადემიური ხორო, რომლის მდგომარეობაც წინად ძალიან გამოურკვეველი იყო, შარშან კონსერვატორიის ხელში გადავიდა.

„მუზომ“ შარშან პროვინციასაც მიაქცია ყურადღება. ქუთაისში დაარსდა მუსიკალური ტეხნიკუმი, სადაც უკვე 200 მოწაფეა. მუსიკალური სასწავლებელი არსებობს თელავში (120 მოწ.) და სამტრედიაში (220 მოწაფე).

ყოველივე ამას,—მალე, ეჰვი არ არის, სათანადო შედეგი მოჰყვება. ორი-სამი წელიწადია რაც მუსიკას ჩვენში დიდი ყურადღება ექცევა, და ნაყოფი უკვე თვალსაჩინოა. გაჩნდნენ ახალგაზრდა კომპოზიტორები, მომღერალნი, სხვადასხვა საკრავზე დამკვრელნი. კონსერვატორიის მოწაფეთა შორის არიან ისეთი ძალები, რომელნიც, მცოდნეთა სიტყვით, ახლო მომავალში არა მარტო ჩვენში, ჩვენი ქვეყნის გარეთაც გაითქვამენ სახელს.

ოპერასაც შარშან (წლევანდელი სეზონი) გაცხოველება დაეტყო. მოწვეულ იქნეს ახალი ძალები და, რაც უფრო საყურადღებოა, გაჩნდა ახალგაზრდა ქართველ მომღერალთა მთელი დასი. ასეთები არიან: ქალები მამამთავრიშვილი, ექსანიშვილი, გაბაშიძე, კაცები—ქუმსიაშვილი, ქაშაკაშვილი, ქარცივაძე, ლორთქიფანიძე, ინაშვილი-ვენჭიძე და სხვები. თითქმის ყველა ამათ სამუსიკო სწავლა აქ, ადგილობრივ, შეიძინეს და ყველანი უკვე იღვწიან საოპერო სცენაზე.

კომპოზიციის დარგში დიდ იმედს იძლევიან რამდენიმე ახალგაზრდა, მათ შორის ფირცხალაძე, შ. თაქთაქიშვილი და სხვები.

დასასრულ, განვლილ წელს დაიდგა ახალი ორიგინალური ოპერა ზ. ფალიაშვილისა „დაისი“, რომლის შესახებ წერა და ლაპარაკი ჯერაც არ შეწყვეტილა.

ᲥᲐᲜᲓᲐᲙᲔᲑᲐ.

წარსული წელიწადი იშვიათი წელიწადია ქართული ხელოვნების ისტორიაში.

ათეულ საუკუნეთა მანძილზე მიმქრალი და უჩინარქმნილი ერთი დარგი სახიერებითი ხელოვნებისა მოვლენია საქართველის დედაქალაქს და თავის გარდუვალი, უკვდავი თვალებით გამოიყურება შოთას პროსპექტზე.

გასულ წელს აიდგა ფეხი ამ უმაღლესმა და ურთულესმა დარგმა ქართული ხელოვნებისამ, ქართველის მარჯვენით გამოკვეთილმა და სრულყოფის გზაზე დააყენა სახიერებითი ხელოვნება.

საუკუნეთა მანძილზე ქრისტიანობის ზეგავლენით განდევნილი ქანდაკება წელს პირველად გამოიფინა საჯარო ადგილზე საქვეყნო მსჯავრის წინაშე.

ჩვენში საკმაოდ განვითარებულ მხატვრობას, ხუროთმოძღვრებას, მუსიკას, მოემატა მეოთხე მოხიარე ხელოვნებისა, ურომლისოდაც ფარულალად გამოიყურებოდა მისთვის დატოვებული საპატიო ადგილი.

წელს დაიდგა სახელწოფო ოპერის გვერდით აკაკის ძეგლი, და ხელოვნების ტაძარის გვერდით—ძეგლი ნინოშვილისა. რა თქმა უნდა ეს არ ჩაითვლება უაღრეს მიღწევად, ეს არის მხოლოდ ახლად ფეხადგმული ბავშვის ატიტინება, რომელიც თანდათანობით მუხლს მოიმაგრებს და დალაგებით ამტკიცდება.

არა მარტო ჩვენი დედაქალაქი, არამედ ყველა დაბა-ქალაქებს მოეფინება საჯარო მოედნებზე ამართული ძეგლები, ქართულის სტილით და ქართველის მარჯვენით გამოკვეთილი.

ქანდაკება, ცხადია, მხოლოდ ძეგლებით არ განისაზღვრება. მადლიანი მარმარილო უნდა აზიმზიმდეს უდრკეკელი ხელით გამოკვეირილ ნაკვეთებად ხელოვნების სასახ-

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ლეში. ჩვენი ამ დარგში დაქვეითება უნდა შეიესოს იმ დონემდე მაინც, რომელზედაც სდგას თანამედროვე ევროპიული ქანდაკება. ჩვენს მუზეუმში უნდა განსახიერდეს ანტიურ ქანდაკებათა ასლები, ჩვენს თვალს უნდა ამაყაუდდეს ქართველი ვენერა, ქართველი აპოლონი, ქართველი დიანა და სხვ.

ამისი თავდები გახლავთ საქართველოს სამხატვრო აკადემია, სადაც ქანდაკების დარგზე მუშაობს ბევრი ნიჭიერი და ენერგიული ქართველი ახალგაზრდა.

მაგრამ აკადემიის ჯერ ბევრა რამ აკლია. აკადემია ჯერ ვერ დამდგარა სათანადო სიმაღლეზე. საამისოდ მას არ გააჩნია არც სახსარი, არც ბინა არც სხვა შესაფერი პირობები.

როდესაც ეს აკადემია დადგება სათანადო სიმაღლეზე, როდესაც იქ მოსწავლე ახალგაზრდობას მიეცემა გზა თავისი ტეხნიკურის ცოდნის განვითარებისა და გამოყენებისა, მაშინ დაუდგება ქართულ ქანდაკებას სასიცოცხლო გზაფხული და ჩვენი სახიერებით ხელოვნება შეავსებს იმ ცარიელ ადგილს, რომელიც ისტორიულად არის მისთვის გამზადებული.

წელს ერთი ახალი მოქანდაკეც გამოვიდა ხელოვნების ასპარეზზე. მე მოგახსენებთ ვახტანგ კოტეტიშვილზე, რომელმაც გამოჰკვეთა ალ. ყაზბეგის ბიუსტი.

მეორე ახალგაზრდა მოქანდაკე მიშა ჭიაურელი ევროპაში იმყოფება. აქ აკადემიაშიაც არიან ნიჭიერი ახალგაზრდები, რომელსაც გზის მიცემა სჭირდებათ.

ქართველი ხალხის უდიდესი უბედურობა გახლავთ ჩვენი ხელმოკლეობა და სიღატაკე. ხელოვნება და სიღარიბე კი არასოდეს არ ყოფილან თანამგზავრები. განსაკუთრებით ეს ითქმის ქანდაკებაზე.

მხოლოდ სახელმწიფოს შეუძლიან ჩვენში სული ჩაუდგას ხელოვნებას და კერძოდ ქანდაკებას. სხვაფრივ ჩვენი ქანდაკება სასაფლაოს ძეგლების დონეზე გაიყინება.

ამისდა მიუხედავად იმედიანად შევყურებთ მომავალს, რადგანაც ქართველი ხალხის თავშენახული და დაუბარჯველი ნიჭი ამ დარგში მხოლოდ ეხლა იდგავს ფეხს და იგი ბუნებრივის აუცილებლობით ფართოდ გაშლის ფრთებს.

ნარკანი.

მუსიკალური ტეხნიკუმი ქუთაისში.

მიმდინარე სამოსწავლო წელს, ქუთაისის მუსიკალურ ტეხნიკუმში დიდი წარმატებითი მუშაობა სწარმოებს. გაფართოებულია სწავლის საქმე და საზოგადოებაც მხარს უჭერს ტეხნიკუმის მუშაობას. ტეხნიკუმის ხელმძღვანელმა ენერგიიულად მოკიდეს ხელი საქმეს, მათ შეაგროვეს ქუთაისში მყოფი საუკეთესო მუსიკალური ძალები. შეადგინეს სიმფონიური ორკესტრი. მოაწყეს რამოდენიმე სიმფონიური კონცერტი. კონცერტები იმართება მოწაფეთა და მშრომელი ხალხისათვის კვირაობით, ხოლო ორშაბათობით იმართება სპეციალური სიმფონიური კონცერტები საერთოდ ყველასთვის. კონცერტებს საზოგადოება დიდის ხალისით ესწრება და კმაყოფილიც არის. ამასთანავე გამგეთ განზრახავ აქვთ, რომ კონცერტები მოაწყონ თეატრში, რათა ამით საშუალება ჰქონდეთ რომ მეტი საზოგადოება მიიზიდონ. აქის შესახებ შესაფერი შუამდგომლობაა აღძრული, ამასთანავე დაარსდა ტეხნიკუმში მასწავლებელთა სიმებიანი „კვარტეტი“ რომელიც დროგამოშვებით გამართავს კაპერულ კონცერტებს. აგრეთვე განზრახულია მოაწყოს ლექციები ქართული მუსიკის შესახებ. საერთო უნდა ითქვას რომ ტეხნიკუმის ხელმძღვანელნი დიდს ცხოველმყოფელობას იჩენენ ნაკისრ მოვალეობისადმი და პირნათლად ასრულებენ მას. ახალმა დირექტორმა ი. აბაშიძემ ამ დღეებში სახალხო განათლების კომისარ. „მუზო“-ს გამგეს წარუდგინა გეგმა ქუთაისის მუსიკალურ ტეხნიკუმის მომავალ მოქმედების შესახებ.

ვ. ბ.

ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲒᲠᲐᲤᲘᲐ.

თანამედროვე იმპერიალიზმის პრობლემები-სიმონ ხუნდაძის. სახელმწიფო გამომცემლობა.

ეს წიგნი ქართულ პოლიტიკურ-ეკონომიურ ლიტერატურაში პირველი ორიგინალი ნაშრომია, რომელშიც განხილულია თანამედროვე მსოფლიო ეკონომიკის უდიდესი ფენომენები, დაკავშირებით მსოფლიო პოლიტიკის ძირეულ საკითხებთან. წიგნის პირველი თავი მიძღვნილი აქვს ოკეანის, ნახშირისა და ზოგადათ ნავთის იმპერიალისტურ პოლიტიკას.

შემდეგ ოთხ თავში გაშუქებულია ნავთის უდიდესი როლი მრეწველობის სხვადასხვა დარგში და უპირატესობა, რომელიც მან მოიპოვა ქვანახშირთან, როგორც სათბობ მასალასთან შედარებით. მკითხველის თვალწინ იშლება იმ ფარულ თუ აშკარა ბრძოლის სურათი, რომლის მონაწილენი არიან დიდი სახელმწიფოები და ძალები, რომელნიც, მართალია, არ ჩანდენ საერთაშორისოს კონფერენციების წინა რიგებში, მაგრამ ამ კონფერენციების ფაქტიური ხელმძღვანელი და ტონის მიმცემნი იყვნენ.

ეკონომიური და პოლიტიკური მოვლენები წიგნში ერთმანეთთან მჭიდროდ არის დაკავშირებული და შემოხსაზული წინააღმდეგობათა რკალი, რომელშიაც ჩავარდნილია თანამედროვე კაპიტალისტური მეურნეობა და რომლიდანაც გამოსავალი თითქოს არ ჩანს. უკანასკნელ თავში ავტორი ეხება სწორედ ამ გამოუვალ წრეს და ასახავს იმ გზას, რომელსაც გამოვყავართ ჩიხიდან.

ავტორს ახასიათებს საფეხელტონო სტილი რაც წიგნს ართმევს სერიოზულ ნაშრომის პრეტენზიას. ამას გარდა წიგნი დატვირთულია ჭარბად ციტატებით, რაც ხშირად იწვევს გამეორებას.

მეტად მცირეა და სუსტი სტატისტიკა, რომელიც უკეთესი იქნებოდა ზოგი ეკონომიური მოვლენის ილუსტრაციისთვის; სტატისტიკურ ცხრილებს აქვთ აბსოლუტური რიცხვების ხასიათი უმეტესად და წარმოადგენენ უფრო ნელელ მასალას, ვიდრე დამუშავებულს. წიგნში მკრთალად არი გაშუქებული რუსეთის როლი მსოფლიო ნავთის მეურნეობაში ომამდე.

სასურველი იქნებოდა ავტორი უფრო ფართოდ შეხებოდა ნავთის მრეწველობის პრესაეკტიებს ალმისავლეთსა და დასავლეთ საქართველოში. (უკანასკნელის შესახებ ავტორს არაფერი აქვს ნათქვამი). გაკვირვებას იწვევს ასეთი ტერმინების ხმარება: „სნარიადები“, „ბრონნი,“ „ბასეინი,“ „სადამოენი“ და სხ.

წიგნი კარგადაა გამოცემული, ფასი არაა აღნიშნული.

Წ.

საქართველო, ადერბეიჯანი და სომხეთი—მოკლე ეკონომიურ-გეოგრაფიული მიმოხილვა—გ. გეხტმანი. ცეკავშირის გამოცემა.

ეკონომიური გეოგრაფია ახალი მეცნიერებაა. იგი დიდიხანი არაა რაც გამოეყო ეკონომიურ მეცნიერებას და თავის ობიექტად გაიხადა ადამიანნი ეკონომიური შემოქმედება დაკავშირებით იმ ბუნებრივ და კულტურულ წრესთან, რომელშიც ადამიანს თუ სახელმწიფოს ეხდება სამეურნეო მუშაობის წარმოება.

გეხტმანი საქართველოში პირველია, რომელიც კოპულიარიზაციას უკეთებს ამ მეცნიერებას, ხოლო ზემოხსენებული წიგნი, პირველი ცდაა, სადაც ავტორი იძლევა ამბერ-კაკაესის სნი რუსეთიდან ეკონომიურ-გეოგრაფიულ მიმოხილვას. წიგნის 124 გვერდზე მოცემულია სისტემატიური დალაგება ეკონომიური გეოგრაფიის

ᲔᲠᲝᲕᲜᲣᲚᲘ ᲑᲘᲑᲚᲘᲝᲗᲔᲙᲐ

პრინციპების მიხედვით საქართველოს ეკონომიური და გეოგრაფიული მოკლენების, გაშუქებულია საქართველოს მეურნეობის ყოველივე დარგი და ყოველგვარი ეკონომიური შესაძლოება. დანარჩენი ფურცლები მიძღვნილი აქვს სომეთისა და ადერბეიჯანის ეკონომიურ-გეოგრაფიულ მიმოხილვას. წიგნში განსაკუთრებული თავებია ამიერ-კავკასიის ზოგად გეოგრაფიას და საქართველოს გზებისა და ტრანსპორტის მდგომარეობის შესახებ.

ვისაც სურს ამიერკავკასიის ეკონომიკაში გაერკვეს, ჰქონდეს ზოგადი წარმოდგენა მის ფლორასა და ფაუნას შესახებ, მისთვის აუცილებელია ამ წიგნის შეძენა. თუმც ამიერ-კავკასიის ეკონომიკის და გეოგრაფიის სხვადასხვა მხარეების შესახებ მოიპოვება ნაშრომები, მაგრამ მთლიან სურათს ამიერ-კავკასიის მეურნეობის და გეოგრაფიის იძლევა ზემოხსენებული წიგნი, სადაც ფრიად კონსპეკტიურად არის გაშუქებული ბევრი მოვლენები რაც ადგილის სიმცირით აიხსნება. ავტორი სარგებლობს რამოდენიმედ მოძველებულ სტატისტიკურ ცნობებით, რაც წიგნს დეფეკტად ჩაეთვლება. წიგნში არის შეცდომები, როგორც კორექტურული, ისე საერთო დაუდევრობის შედეგი, რაზედაც ავტორს დროზე მიუთითოს

წიგნი უფრო მოიგებდა, რომ მას დართული ჰქონდეს დიაგრამები და კარტოგრამები. უკანასკნელი ასეთი წიგნისათვის აუცილებლობას წარმოადგენს. იმედია, მეორე გამოცემისთვის ეს შეცდომები გასწორდება.

წიგნი შეიცავს 188 გვერდს. ფასი არაა აღნიშნული.

წ.

კ. მარჯანიშვილი. (ახმეტელს) ახ, ნეტა ქართველი მსახიობიც ასეთ სალტომორტალს აკეთებდეს!

პროლოგი **მოქმედება** **ეპილოგი**

პასუხისმგებელი რედაქტორი მ. კახიანი.

გამომცემელი: **სახელმწიფო გამომცემლობა.**

ს. ს. მ. უ. ს. 1-ლი სტამბა, პოლიგ. განყოფილ. პლეხ. პრ. 91. ტირაჟი 1000 ც.

საკალდებულო დადგენილება № 46.

ტფილისის აღმასრულებელ კომიტეტისა

24 დეკემბერს 1923 წ.

ქალ. ტფილისში შემოღებულ იქნას გადასახადი გვიან ვაჭრობის ნებართვებზე.

1) გვიან ვაჭრობაზე გადასახადი გადახდება ყველა იმ სავაჭრო დაწესებულებების (რა დარგსაც არ უნდა ეკუთვნოდეს იგი, გარდა ამ დადგენილების მესამე მუხლში აღნიშნულ გამონაკლისისა) მეპატრონეთ, რომელნიც აწარმოებენ ვაჭრობას ნორმალურ დროს შემდეგ.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: ნორმალურ დროთ, რომლის განმავლობაში სწარმოებეს ვაჭრობა, ითვლება ის საათები, რომლებიც თვითეულ სავაჭრო დარგისათვის გათვალისწინებულია აღმასკომის მიერ 1923 წლ. 17 მარტის № 5 საკალდებულო დადგენილებით.

2) გვიან ვაჭრობაზე გადასახადისაგან განთავისუფლებულია: აფთიაქი, აბანობები, სასტუმროები, მოწყობილი ოთახები და საუბქციონო დარაბები.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: სასტუმროებსა და მოწყობილ ოთახებში არსებული ბუფეტები და რესტორანები იბეგრება საერთო წესით.

3) გვიან ვაჭრობისათვის თვითურად გადასახადი განისაზღვროს შემდეგი რაოდენობით:

1 ხარ. საეკ. 6 ჩერეონ მან. 2 ხარ. 12 ჩერ. მან. 3 ხარ. 20 ჩერ. მან. 4 ხარ. 30 ჩერ. მან. 5 ხარ. 40 ჩერ. მან.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: პერით, ხორცით, თევზით და მწვანეულეობით სავაჭრობისათვის დაწესდეს 50% შეღავათი.

4) გვიან ვაჭრობის უკანასკნელ საათებად ჩაითვალოს:

1) მანუფაქტურის, საგალანტერეოო, თამბაქოს, წიგნის, საკანცელარიო ნივთების, საკომისიო, საიუველირო, ტანსაცმელის, ფეხსაცმლების, ტყავეულობის, ქარქლეულობის, ჩინეულობის, საათთაკეთ საქონლის და ღვინის საწყობებისათვის შაბათობით და უქმე დღეების წინ-საღამოს 7 საათი, დანარჩენ დღეებში, გარდა კვირა უქმისა, საღამოს 9 საათ.

2) გასტრონომიულ, ხილეულობის, საკანდიტრეების, გამგრილებელ სასმელების და სამაკალეინოს სავაჭროთათვის ყველა დღეებში ღამის 12 საათ.

3) სატრაქტირო დაწესებულებათათვის ყველა დღეებში დილის 3 საათ.

4) საბაზრო მოედნებზე მოთავსებულ სავაჭროებათათვის (დარაბებში, ბუდკებში მაგიდებზე) ყველა დღეებში ზაფხულებით 1-ლ მაისიდან 1 ოქტომბრამდე) საღამოს 7 საათ., ხოლო ზამთრობით (1 ლ ოქტომბრიდან 1-ლ მაისამდე) საღამოს 6 საათ.

5) მოვაკრენი, რომლებიც მოისურვებენ ნორმალურ დროის შემდეგ ამ დადგენილების მეხუთე მუხლით გათვალისწინებულ დრომდე ვაჭრობას ვალდებული არიან განაცხადებით მიმართონ აღმასკომის საფინანსო განყოფილებას და დაწესებული გადასახადი მიიღონ სათანადო მოწმობა, რომელიც უნდა გამოაკრან თავიანთ სავაჭროში თვალსაჩინო ადგილზე.

შ ე ნ ი შ ვ ნ ა: სატრაქტირო დაწესებულებათა მეპატრონეთ მიეცემათ გვიან ვაჭრობის ნებართვა მხოლოდ მილიციის სამმართველოდან სათანადო ნებართვის წარმოდგენის შემდეგ.

6) ამა დადგენილების მეექვსე მუხლში აღნიშნულ ნებართვის მიუღებლად ან და დაწესებულ დროის შემდეგ გვიან ვაჭრობისათვის დანიშნულნი დაჯარიმებული იქნებიან გადასახადზე სამჯერ მეტი თანხით, რომელიც გადახდება იძულებითი წესით.

7) მილიციის სამმართველოს ევალება თვალყური ადევნოს ამ დადგენილების სწორუცვლელად ცხოვრებაში გატარებას.

ტფილისის აღმასკომის თავმჯდომარე **სუხიშვილი.**

მდივანი **თიკანაძე.**

რ. ს. ს. ს. რ. ს. მ. უ. ს.

სრულიად რუსეთის საფეიქრო სინდიკატი

ტ ფ ი ლ ი ს ი ს გ ა ნ ყ ო ფ ი ლ ე ბ ა.

სომხის ბაზარი № 6 ტელეფონ. 4—35.

საგითუმო სანაჭრო მაღაზია

საა ბ ე ნ ტ ო ე ბ ი

1) ერევანში — კრეპოსტნაია 9.

2) ბათუმში — სტალინის ს ხელობის 6.

3) თავრიზში — ქარვასლა „ამირი“ № 28.

სრული არჩევა სხვა და სხვა გვარ ქსოვილებისა:

მატყლის, ბამბის, სელის და აბრეშუმის ქაფეების

სასელმწიფო ორგანოებს, კოოპერატიულ დაწესებულებებს განსაკუთრებული დათმობა.

ვაჭრობა გითუმად და ნაჭრობით.

ტფილ. განყოფილების გამგე: ა. თ. როჟდესტვენსკი.

სახელმწიფო დაზღვევა.

ცნობდება ყველას სიფურადღებოთ, რომ ამიერ-კავკასიის სახელმწიფო დაზღვევის სამმართველო აწარმოებს დაზღვევ ოპერაციებს შემდეგ სტატიურ უფლებათაგან:

ა) დაზღვევა ცეცხლისაგან ყოველ-გვარ ქონებათა, რომლებ-ც ეკუთვნიან სახელმწიფო, კომუნალურ და კოოპერატიულ დაწესებულებებს და კერძო პირებს;

ბ) სატრანსპორტო დაზღვევა ყოველ-გვარ ტვირთისა, რომელიც იმყოფება გზაში (გადატან-გადმოტანის დროს) დაკარგვისა და მოპარვისთვის პასუხისმგებლობით;

გ) დაზღვევა „კასკო“ (ცეცხლის კორპუსების);

დ) საგადანაკვეთო (накладное) **სავალდებულო დაზღვევას** ცეცხლისაგან იჯარით გაცემულ ქონებისას;

ე) არა საგადანაკვეთო (не накладная) **სავალდებულო დაზღვევას** ცეცხლისაგან იჯარით გაცემულ ქონებისას;

ვ) ნებაყოფილობითი დაზღვევას სასოფლო სამეურნეო კულტურებისას სეტყვისაგან.

დაზღვევის მიღება სწარმოებს:

1. **ტფილისში** — ა. კ. **სახელმწიფო** დაზღვევის სამმართველოში, სოლოლაკის ქუჩა, № 8, ტელ. 15 — 24.
2. **სახ. დაზღვევის აზერბეიჯანის** კანტორაში ქ. ბაქოში (გორჩაკოვის ქ. № 15);
3. **სახელმწიფო დაზღვევის სომხეთის** კანტორაში ქ. ერევანში (რაფფის ქ. № 40);
4. **სახელმწიფო დაზღვევის აჭარის** მთავარ სააგენტოში ქ. ბათომში;
5. **რუსეთის სახელმწიფო ბანკის კანტორებთან და განყოფილებებთან დაარსებულ სააგენტოებში** — ტფილისში, ბათომში, ქუთაისში, ერევანში, ბაქოში და სოხუმში;
6. **აზერბეიჯანის სახელმწიფო ბანკთან და ბაქოს საერთიერთო საკრედიტო საზოგადოებასთან** — ბაქოში;
7. **სომხეთის სახელმწიფო ბანკთან** ერევანში;
8. **აზერბეიჯანის სახელმწიფო სასოფლო-სამეურნეო ბანკთან** — ნახიჩევანში;
9. **აგრეთვე ყველა სააგენტოებში:** საქართველოს **ყველა ქალაქებში**; სომხეთში — ალექსანდროპოლში; და აზერბაიჯანში — **განჯაში, ლენქორანში და ყუბაში.**

ახალი ფასდაკლებული

პრეისკურანტი

მიწადმოქმედების კომისარიატის

სახალხო ღვინის სარდაფისა

21 დეკემბრიდან 1923 წ.

ნაფარეული	№№ 66	და 47	აქციზით	ჩერვ.	კაპ.	45
წინანდალი	„ 64	„ 45	„	„	„	60
მუკუზანი	„ 65	„ 46	„	„	„	45
თელიანი	„ 48		„	„	„	1—40
აფხანაური	„ 55	„ 75	„	„	„	30
სუფრული	„ 22	„ 18	„	„	„	30

ღვინოები 1917 წლ. და უძველესი ამაზე „ 2—00

შამპანიური—2 მან. და აქციზი 1—35 „ 3—35

ცარიელი ეუთი ჩაწყობით „ „ 2—50

ჭურჭელი შუშის, ღვინის ან კონიაკის „ „ 15

„ „ შამპანიური „ „ 20

ბითუმად მოვაჭრეებს დაეთმოგათ 10%

ფასი 20 კაპ. ჩერვ.

441/391
15—

საქართველოს რესპუბლიკის წითელ ჯვრის საზოგადოების

ახლად გახსნილი

სტამბა

დუმბაძის ბაზელობის ქ. № 3

(ყოფ. ფელიამინოვისა).

იღებს ყოველგვარ სასტამბო და ლიტოგრაფიულ შეკვეთებს

ფასრულება სწრაფად და სუფთად

იღებს შეკვეთებს საკანცელარიო ნივთების დამზადებისთვის

წით. ჯვრის პრეზიდიუმი